

פ ר ט י - כ ל

ישיבה מט/שכ"ז של הממשלה
י' בסיון תשכ"ז - 18.6.67
(אחר - הצהריים)

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר, ז. ארן, מ. בגין, י. בורג, מ. בנטוב, י. ברזילי,
ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו, מ. כרמל,
י. ספיר, פ. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, ז. שרף,
א. ששון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחול),
י. אלון.

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
י. הרצוג - המנהל הכללי של משרד ראש-הממשלה
א. לבבי - המנהל הכללי של משרד החוץ

סדר היום:

- 555. סקירה
- 556. הסדרים בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל
- 557. פרסומים בעתונות על דיוני הממשלה
- 558. הצעות ועדת-השרים לענייני בטחון, מיום ז' בסיון תשכ"ז (15.6.67)
- 559. שאלות
- 560. תנחומים לשר מ. בנטוב

555. סקירהשר האוצר פ. ספיר:

בכוונתי לא לספר כל כך על המבצע שעשינו - בשלב הראשון השתתף בזה גם רב אלוף חיים לסקוב - אלא על מה שעשו היהודים באירופה החפשית, בארצות הברית ובדרום אמריקה.

העניין התחיל באותו יום שהמצרים סגרו את מיצרי טיראן. במקרה נזדמן לכאן לענייני קרן החנוך מר הרברט פרידמן, מנהל המגבית היהודית המאוחדת בארצות הברית. אחר השיחה, שהיתה אצל שר החנוך והתרבות לענייני קרן החנוך, קבענו באותו לילה בחדרו במלון ישיבה, כדי להגיד לו שכנראה יהיו לנו צרכים בטחוניים כלכליים בקשר למצב שהתפתח. זה היה ב-23 במאי. אבל הוא רק פקיד, בעל הבית הראשי יושב ראש המגבית הוא מכס פישר מדטרויט. התקשרנו עם דטרויט. הקשר הטלפוני עובד כאן יפה. הזמנו אותו לבוא בליל שבת, ה-26 במאי. הוא אמר שהוא צריך לצאת לחופשה יחד עם ידידים. ב-26 במאי בלילה, בין ישיבה אחת של הממשלה לשניה, נתקימה הישיבה משעה 9 בערב עד 2 בלילה עם פישר, פרידמן ופינקוס אצל ראש הממשלה. הם ניסו להגיד מהו הסכום המכסימלי שהם יכולים לגייס אחרי שהם נותנים לצרכי ישראל \$40,000,000 לשנה. המגבית אוספת \$110,000,000 לשנה. החצי או בערך \$50,000,000 הולכים לצרכים מקומיים, לבתי ספר, לבתי חולים וצרכים מקומיים אחרים. מהסכום של \$60,000,000 שנשאר מקבלים הג'וינט, אורט והייאט \$20,000,000 בשביל אנשים שבאים מרומניה ו-\$40,000,000 הולכים לצרכי ישראל. בישיבה הוסכם, שבשוב מר פרידמן לארצות הברית - מר פישר מבלה בחופשה ביכטה בסביבות יוון - ינסו לבדוק מה ניתן לעשות.

בשעה שישבנו באותה ישיבה, הגיעה ידיעה טלפונית

מניו-יורק שנציגנו נחום שמיר ישב שם עם כמה יהודים מאמריקה והם חושבים שיהדות ארצות הברית, אם נתבע ממנה, תהיה מוכנה להתגייס למתן אמצעים נוספים לנשק ולמשק. כתוצאה מכך התחלנו לאט לאט לבקש מאנשי משרד הבטחון ומאנשי האוצר לראות מה הם הצרכים הנוערים. זה היה ב-27 במאי, כאשר ישבנו כולנו בתל-אביב. וכבר ביום א' כאשר התברר כמעט פה אחד, פרט לאחד שהיו לו היסוסים, שחושבים כי צריך להמתין, אמרתי לראש הממשלה שנראה לי, שנראה לי כי בזמן הזה, אם זה יקח 5 או 6 ימים, צריך לזנוק בשני שטחים, לראות מה שניתן לעשות בנשק ומה שניתן לעשות באמצעים. אמרתי לו שאני מוכן כבר מחרתיים לצאת לארצות הברית ולארצות אחרות ולדבר עם יהודים על כך.

אירגנו כי ביום שני בערב יהיה בפריז כנס עם נציגי הקהילות היהודיות בשש מדינות אירופה: שווייץ, איטליה, הולנד, בלגיה, צרפת; הזמנו גם את השגריר שלנו מגרמניה, זה לא דיבר כל כך ללב להזמין משלחת של יהודי גרמניה. קבענו כי ביום שני שלאחריו נכנס כנס של נציגי יהודי דרום אמריקה במונטבידיאו. חשבנו לפני צאתנו, כי כדי שנוכל לדבר לכל אחד בשפתו, חשוב שנוסף לכך שמגייסים בארץ אנשים לחפירות וחיילים לשמירה, נוכל לומר כי אנחנו מטילים סכומים מסויימים גם על תושבי ארץ ישראל.

ביום שני קיימנו פגישה עם הבנקאים, כדי לקבוע

מה שנקרא אחרי כן מלווה מרצון. דברנו עם מר שרף שנטיל גם איזה מסים שהכנסת החליטה עליהם. דברנו על כך ששני הדברים האלה צריכים להכניס סכום של 400,000,000 - 500,000,000 ל"י, מזה 250,000,000 ל"י מהמלווה מרצון, שהוא כבר כמעט כולו מכוסה, וסכום של 150,000,000 ל"י ממס הכנסה ומהעלאת ההיטל על בנזין. לנו היתה מחשבה איך לגייס עוד 100,000,000 ל"י. אבל פה החליטו על 400,000,000 ל"י.

כמו בכל ענין היו אי הבנות. מישהו חשב שאסור

לכנס כנס בפריז. אמרו, לא פריז, תהא אורלי. אמרתי, נרויח איפוא את הזמן בין מטוס למטוס. הזמנו לאורלי את המשלחות הללו. ראש המשלחת של יהודי צרפת היה הברון אדמונד רוטשילד, שבינתיים היה כבר כאן. אמרנו לנציגי הקהילות היהודיות האלה באירופה, הרגילים לאיזה שהם סכומים שהם תורמים לקרן היסוד - שזה אינו יכול להיות לפי המושגים של תרומותיהם לקרן היסוד, כי זה משתלב לענין שאנחנו מדברים על אודותיו. יהודי צרפת תורמים לקרן היסוד \$460,000 לשנה, אולי הם אוספים עוד \$200,000 לצרכי חינוך. היה לנו דין ודברים אפילו עם אותו ברוך רוטשילד. הטלנו עליהם \$10,000,000. יהודי בלגיה אוספים לקרן היסוד \$220,000 לשנה, הטלנו עליהם \$5,000,000, היינו פי 25 משהם אוספים לקרן היסוד. יהודי הולנד תורמים לקרן היסוד \$200,000, הטלנו עליהם \$5,000,000. יהודי שווייץ תורמים לקרן היסוד \$800,000, הטלנו עליהם \$10,000,000. יהודי איטליה תורמים לקרן היסוד \$200,000, הטלנו עליהם \$5,000,000.

ידענו שגם ד"ר גולדמן נמצא באירופה, שיתפנו

אותו בפעולה. אמרנו לנציגי הקהילות מה שאמרנו, בפרט לנציגי בלגיה, שאני חושב כל הזמן כי מה שהיהודים תורמים שם לקרן היסוד זהו עלבון. הם תורמים \$40,000 לשנה. הצעתי שיחזירו להם את הכסף למספר שנים, כדי שהמצפון שלהם לא יהיה נקי. ד"ר גולדשטיין אמנם חשב שאני מעליב אותם. אחרון הדוברים היה אדמונד רוטשילד. הוא אמר: כדי לשמור על ישראל, נצטרך למכור את התמונות שלנו, את הסוסים שלנו ואת תכשיטי נשותינו ואולי גם את המניות שלנו.

השר מ. בגין:

עדיין יישאר עוד משהו לאדמונד רוטשילד.

שר האוצר פ. ספיר:

לפני 11 שנה הבאתי אותו בפעם הראשונה לארץ. הוא

ביקש על נפשו, אולי אוכל להציג אותו בפני יהודי ישראל. היה לו סבא גדול. כששמעתי אותו מדבר, חשבתי שזהו סבא שלו מדבר לפני 90 שנה ליהודי העולם וליהודי ישראל.

בקשנו את מרכוס זיו, שאביו יכנס בביתו מספר

אנשים. יהודי בריטניה הודיעו ביום ששי לפני זה שהם רוצים לאסוף \$1,000,000. הם נותנים למגבית 2250,000 - 2,500,000 ל"ש. בשבת או ביום ראשון הם אמרו שהם רוצים להגדיל את הסכום ל- 5,000,000 ל"ש, וזה יהיה מאמץ גדול. אמרנו להם שהם צריכים לאסוף למגבית 20,000,000 ל"ש. אמרנו סכומים כאלה כי שמענו משליחי שר הבטחון מה הם הסכומים שהבטחון דורש.

עם מספר אנשים דברתי שלא כרגיל. כך אמרתי

לישראל זיו: אתה ציוני יותר שנים משאני חי ביקום הזה, תראה שהמצפון שלך יהיה נקי בעד ששים השנה שעברו בהן אתה ציוני. הוא אמר: אני שומע את הדברים שאתם מדברים, הם בגדר חלום.

באותו ערב בשמונה, כעבור מספר שעות, הגענו

לארצות הברית. היתה ישיבת לילה עד שתיים אחרי חצות כדי לברר שתי בעיות. יש בעיה ליגלית חמורה. יהודי ארצות הברית נותנים כסף למגבית היהודית המאוחדת או לסוכנות היהודית אינק. בעד דברים שהסוכנות היהודית עושה כאן בישראל. אין היא יכולה לתת, לא רשמית ולא לא רשמית, תרומות לממשלת ישראל. אם הם יתנו את הסכומים לממשלת ישראל, יפסידו את זכות השחרור ממסים; זה גם יעורר בעיות וסיבוכים אחרים.

כמונו כמוהם הננו עדים גם לקנאת סופרים וגם

לחשבונות אחרים, לויכוחים בין אנשים. בשעה 2:30 גמרנו את השיחות, למחרת ב-7:30 בבוקר התחלנו לטפל בעניינים. בינתיים מצאנו שאין ארגון בארץ, החל מאשתו של וייסגל שבקשה לפתוח קונטו בשווייץ כדי לעזור לחיילים עד למגן דוד אדום, לאוניברסיטאות וגמור בהסתדרות ובציונים כלליים שהחלו לאסוף קרנות לשעת חירום. ספרתי להם מעשה בשריפה. הגישו צ'ולנט וכל אחד חטף חתיכה מהצ'ולנט. היה שם אורח וגם הוא חטף. שאלו אותו: מה בוער? ענה: ראיתי שזוהי שריפה, כל אחד חוטף וגם אני חוטף. בקשתי מראש הממשלה שישלח הודעה לכל הארגונים האלה שיפסיקו עם הדבר הזה שהוא רק מבייש אותנו ואת המדינה.

עברתי לתשע עשרים עיקריות בארצות הברית במזרח, בדרום, במערב ובצפון, ומר פינקוס ביקר במקומות אחרים. ביום רביעי בערב ביקרנו בקנדה. הבעל בית בקהילה הזאת הוא מר ברונפמן. בדרך כלל הוא גם נותן כסף, אבל הוא נוהג על פי רוב כעשיר. קודם הברקנו לשם. הם נותנים לקרן היסוד \$3,300,000 החליטו לאסוף למגבית \$10,000,000. מר ברונפמן קיבל אותנו בביתו. שמע מה שאנחנו דורשים, תחילה זעם, אחרי כן התרכך. אמרנו: אתם צריכים לתת למגבית \$20,000,000. זה מעניין אותנו אישית, כי הוא צריך לתת 10% מזה. הוא מטיל מיד אחוז כזה על עצמו. הוא נתן \$2,000,000, סכום של \$1,000,000 נתן גם בניו יורק.

הייתי גם 48 שעות בדרום אמריקה יחד עם שלשה אנשים אחרים, היה בנו גיטר, יהודי שנולד וודאי בגליציה, עבר להולנד, גר שנים רבות בדרום אמריקה, אדם יוצא מהכלל, מר הרכבי חבר הנהלת הסוכנות היהודית. היה אתנו קצין שלמד בבית הספר של המטה ליד קנזס סיטי. הערבים התעללו בו כל הזמן, היינו לא שהתעללו בו פיזית, אלא התגרו בו: כעבור שבוע נראה אותך, כעבור שבוע נראה אותך!. אבל התברר שהוא צנח מאוירון 682 פעם וגם אשתו צנחה 22 פעם. שמו אורלי.

עכשיו למדתי קצת מקרוב את עבודת המגבית המאוחדת. כינסנו באותו ערב את אנשי קרנות העזרה, "וועלפאר פאנדס" בשני מישורים, את המנהלים העושים את העבודה למעשה, ואת הנציגים הציבוריים. צריך היה לקבוע שכל הכסף שייאסף ילך לישראל. באותו זמן היו ישיבות שונות. ריכזנו בפעולה גם את נשי הדסה וגם את אנשי ההסתדרות.

שר הבריאות י. ברזילי:

אתה מדבר על התקופה שבה פרצה המלחמה?

שר האוצר פ. ספיר:

עוד לפני זה.

פסוקים מספר על הענות יהדות ארצות הברית. לפני שיצאתי קראתי תזכיר של (מר אליעזר ליבנה), אחד מהפובליציסטים וודאי לא הרעים ביותר, גם מאמר שלו ב"דבר" ובעתונים אחרים, גם השמיע את דבריו ברדיו והוא קבע עם שעון ביד מתי לא תהיה יהדות ארצות הברית קיימת יותר.

ראיתי באותם הימים שהייתי בארצות הברית ארבעה דורות: בני הדור שהגיעו לארצות הברית, ביניהם בני 80 ו-85 או שהגיעו לשם לפני 70 שנה, הדור השני בני המהגרים, ראיתי גם את הדור השלישי - הצעירים, ואת הדור הרביעי שלא רבים מהם באו לישיבות, אבל שמעתי על רבים מהם. קראו לפנינו מכתבים של ילדי הדור השלישי, ואלה לא היו מכתבים מלאכותיים. המכתבים באו מיזמת הילדים ויכלו לנגוע ללבו של כל אחד ואחד. יש לנו עסקן אדי גינזברג, לומד להיות יושב ראש המגבית במקום פישר. הבן שלו עזב משרד עורך דין, הלך למשרד המגבית המאוחדת ואמר: אבא, יש לי חסכונות בסכום של \$750, אני רוצה שתמסור את הסכום למגבית היהודית המאוחדת. קראו מכתבים של נכדי ג'ק ויילר ורבים פרצו בבכי. בא איש

אחד ממיאמי העושה ימים כלילות במגבית ובמפעל אגרות המלווה, (אסתור). לפנות
ערב כשעמדתי לעזוב את מיאמי הביאה אשתו שלשה ילדים וצ'קים בידיהם: אחד הביא
צ'ק על \$2,500, השני על \$2,000, והילדה הקטנה אמרה: אני עדיין קטנה, אספתי רק
חסכון של \$18, אני רוצה למסור את החסכון הזה לממשלת ישראל בשביל חייליה.

ראיתי צעירים רבים בכל הארצות. ראיתי אנשים
שאמרו שאחרי שאבותיהם עזבו את היהדות, הם חוזרים אל היהדות. כאשר הביא סטנלי
מרכוס מדאלס צ'ק על \$30,000 חשבו אנשים שיצא מדעתו. 40 שנה הוא היה מתבולל או
נלחם בציונות ובישראל. הביא הצ'ק ואמר: אלך להכריח גם את אחי לתת כסף. הוא
אמר: אלך לפרסם בעתונות שמה שקרה עכשיו בישראל עשה אותי גאה כיהודי וכאדם. יש
צדריך אחד, מי שהיה שגריר אמריקה באיטליה, יש לו אח בסן פרנציסקו. סן פרנציסקו
היא אחד המבצרים של ה"קונסיל אוף דזשודאאיזם". בא לישיבה באיזה בית, וודאי גם
כן של מתבולל, והוא אמר: אני לא ברשימת המיליונרים, אבל הבאתי צ'ק של
\$60,000. אחד קושלן, בנקאי, יושב ראש מגבית החירום מאותם יהודי גרמניה,
שהוריהם הגיעו לפני 100 שנה לארצות הברית, אביו היה שם דבר והוא נאם לפנייהם.

ראיתי בארצות הברית כ-250 בודדים בעלי יכולת או
בעלי קשרים. פגשתי את ווסרמן מיצרני הסרטים. הוא אמר לי שהוא צריך לסדר ארוחה
לנשיא המדינה בלוס אנג'לס, אולי אדבר בזמן הארוחה. זה היה ביום ששי. נתן לי
כתבות של יצרני סרטים. ביום רביעי בבוקר, כשנסעתי לוס אנג'לס, אמר לי: אני
רוצה יחד עם וורנר ועם עוד אחד לסדר את הישיבה. אמנם הנשיא יכעס עלי, אבל אני
חושב שאני צריך קודם לדאוג לבעיות הכסף בשביל ישראל. הם הזמינו אותי לאיזה
מקום, היו שם 40 איש, דברתי רבע שעה, הקונסול שלנו מר כספי דיבר. אמרו לנו:
תלכו לעבודתכם, מחר נתן לכם תשובה. למחרת אספו 100 איש ממיאמי \$1,500,000
והתחייבו לאסוף \$4,000,000.

נפגשתי עם איש אחד שהוא רק רבע יהודי, דנציגר.

זהו ספור ארוך. אמנם מתרומות הדודות שלו הלכו לאוניברסיטה. היהודים שהיו ממונים על הצוואות שלהן לקחו כסף בשביל האוניברסיטה, הטכניון, מכון וייצמן, בנינו גם בארץ בית ספר בקרית שמונה וניתנו תרומות להדסה. מצאו הרבה נפט פעם. הוא גוי, אמו היתה גויה, הילדים גויים. והנה בא אלי עם היועצת הכלכלית שלו, אשה הולנדית. דברתי אתו. אחרי זה הוא אמר (זה היה ביום ששי): THE FIRST TIME I AM GOING WITH MY KIDS TONIGHT TO THE SYNAGOGUE. אמר: ביום שני אתן תשובה בדבר הכסף.

יש אנשים שהם בלב ובנפש ישראלים. ג'ק פלדמן, העומד בראש המגבית נתן חצי מיליון דולר. קפץ משמחה בכל פעם כאשר רכש אדם מחדש. כל הכספים האלה היו מיועדים ישר לישראל. מתבוללים הכריחו אחת מקרנות העזרה לקנות אגרות מלווה בסכום של \$1,000,000. ידידי ישראל עשו זאת.

הייתי אצל פיילי מסי.ב.ס. הוא היה כאן איזה ימים. רצה לשבת פה עוד. אקבל רציתי שהרמן יראה אותו ושהסי.ב.ס. תתן כל יום חדשות מהארץ.

אנדרה לא רצה לדעת על ענייני ישראל. יש לו כל מיני חשבונות. הזמנתי אותו. הכרתי אותו קודם לכן. לא ביקשתי כסף. והוא שלח צ'ק על סכום של \$150,000.

מר רוגוזין חשב (שאנחנו הולכים כולנו לשחת). עזבתי את החדר. כילד מיואש רצה לראות אותי חזרה. ביום שני חכה לי במלון. אמר: באחד ביוני אשלח צ'ק על חצי מיליון דולר. הוא מחלק את כל כספו לגויים. אשתו גויה. אביו היה משולח לפני 65 שנה בלודז.

בדאלס אין זה מן המקומות הקלים. האספה הראשונה

נקבעה ליום ששי בשעה שמונה בבוקר בבית הכנסת. חשבתי שהם צוחקים לי. והנה באתי לשם ונכחו 350 איש.

עד ליום שני, ה-5 ביוני, היו כל היהודים האלה

עטופי יגון וחרדה. ישבתי עם היהודים בבוסטון ביום חמישי בערב לאחר שבדרך משדה התעופה שמענו את שוקיירי ותאור מיריחו. הפרשן הוסיף שישראל הולכת לימים המכריעים ביותר, הפעם אין זה לא כמו ב-1956 ולא כמו ב-1948. היהודים ישבו אתי עד 1:30 בלילה, כאילו אני יכול לתת להם פתרון. ביניהם היה שוורץ. שאלו: מה יהיה אתנו?

כשנודע על המלחמה הייתי בריאו. הזמנתי לשם

משלחת מיהודי ריאו. נכנס יהודי, חיור, בוכה, הוא שמע מסוכנות ידיעות מצרית שפרצה מלחמה, המצרים הרסו את האוירה הישראלית ועכשיו הם נמצאים בתוך ישראל. אנשים ישבו וכולם פרצו בבכי, פנו אלי. אמרתי: אינני יכול להגיד שום דבר, רק דבר אחד אני יכול לומר, סוכנות הידיעות המצרית אינה המקור הנאמן ביותר, נחכה. כעבור יומיים הזדקפו היהודים, הגביהו את קומתם.

אותו קושלך ספר לי שאתו דבר בנקאי אנטישמי ואמר

לו שהוא מוכרח אחרי הנצחון לבוא הנה. לא הבין מה הוא יעשה פה בן 85. האם יחפש עסקים? והנה הוא שם ידיו עליו ואמר: מר קושלך, אנחנו הרווחנו, אנחנו נצחנו.

ואם כי הביטוי שלי באנגלית אינו חופשי כל כך הרי

בכל מקום בקשו ממני להופיע, בטלביזיה, ברדיו, בפגישות עם עתונאים. ברדיו במיאמי יש כל יום ראשון חצי שעה ויכוח, שאלות ותשובות של פרופסור בכלכלה מדינית, ביחסי חוץ ועורך עתון. הם שמעו שאני במיאמי, דחו מה שהיה צריך להיות באותו יום, ובמקום זה הופיעה מחצית השעה של שאלות ותשובות והייתי צריך לתרץ כל מיני דברים.

הופיע אצלי יהודה הנדל מ"ניו יורק טיימס". נתתי

לו סקירה, אמרו לי שזה היה כתוב באהדה.

היו כנסים אזוריים, לא רק של היהודים עצמם,

בדאלס, בלוס אנג'לס ועוד כנס בשובי.

היה כנס במונטבידאו. ביום הראשון של המלחמה היו

הידיעות רצות אחת אחרי השניה. באו לבית השגריר 350 איש. זה היה היום שלא היה

ברור להם מה המצב. הופעתי יחד עם אורלי. הוא נתן את הסקירה הצבאית.

יהודי ארגנטינה נותנים לקרן היסוד \$700,000,

הטלנו עליהם \$25,000,000. ביום שהייתי בארגנטינה - באותו לילה חזרתי

ממונטבידאו לארגנטינה, משמונה עד 5 למחרת, באו 550 קבוצות ובודדים ואמרו לי

שאני צריך לדבר.

בראש המגבית עומד שם מירלמן, אדם נפלא. והנה

אירעה טרגדיה עם נכדו, לא עברה שנה מאז שיצא מהבית והתחתן עם גויה. והנה בא

הנכד שלו הביא את החסכון שלו בסכום של \$1,000. לא הילד בכה, אלא הוא בכה משמחה

על שזכה שנכדו יעשה זאת.

כאמור בארגנטינה הם נותנים לקרן היסוד

\$700,000, הטלנו עליהם \$25,000,000. באורוגווי עומדת המדינה לפני פשיטת רגל

והם נותנים לקרן היסוד \$25,000, הטלנו עליהם \$2,000,000. בברזיל יש קבצנים

ועשירים מופלגים. ישבתי שם בסאן פאולו. חלק בא לכנס. הטלנו עליהם \$20,000,000

מושה שפיצקי עומד שם בראש המגבית. על יהודי וונצואלה הטלנו \$5,000,000, על

צ'ילי הקבצנית \$3,000,000. נתקלנו בתופעה שגם היהודים הספרדים שם, שבדרך כלל

הם קמצנים, השתתפו הפעם בפעולה.

מפנמה בשלוש אחרי חצות באו \$70,000 בשביל

המגבית.

בהוליבוד סדרו אספה בלי ישראלים. למקום שנכנסים

18,000 באו 28,000 איש לשמוע. הביאו טראקים, שעליהם זרקו 3-10 דולר. זה יימשך וודאי שבועיים עד שיספרו את כל הכסף.

בסך סקוור היתה אספה עם גולדה מאיר. באו 20,000

איש. נפגשתי עם אנשי האיגודים המקצועיים של ניו יורק. רק חלק קטן שם יהודים, הכל איטלקים וכושים. והנה הם קנו מהקרנות שלהם אגרות מלווה על סכום של \$2,000,000.

יש איגוד מקצועי, שמנהל אותו מר דובינסקי,

עכשיו עבר לסטולברג. איגוד זה קנה בעד מיליון דולר.

מה הסיכום של המגבית עד עכשיו? יש לזכור את

העובדה, שהמגבית היהודית המאוחדת אוספת בכל העולם כולו \$60,000,000 לשנה. והנה המגבית הנוכחית תתן \$400,000,000, מזה וודאי כ- 100,000,000 - \$120,000,000 נכנסו מקופות שונות. אגרות מלווה מוכרים כל שנה בסכום של \$90,000,000, השנה ימכרו וודאי בסכום של \$200,000,000.

בשטח המימון הבינלאומי נמצאים כאן שני אנשים

רציניים בעלי שם. אחד זיגמונד וורבורג מטפל איך לגייס \$1,000,000,000 בשביל הפליטים וישובם בארץ. בתכנית שניה מטפלת משפחה מפורסמת בדרום אמריקה, שרכושה כגודל שטחה של ישראל ואף למעלה מזה.

דרושים יהיו אמצעים גדולים לחידוש הנשק, קניית תחמושת ודברים שצריך לחדש ולבנות. חשבנו על ייצוא בסכום של 1,000,000,000 דולר. זה יהיה ודאי פחות, כי התיירות נפסקה לפני חודש וחצי, הכנסותיה של "אל על" והכנסות אחרות ירדו.

איני יודע מה נחזיק מהשטחים ששיחררנו, אבל כל זמן שנחזיק בהם ויש שם 900,000 ערבים, הרי גם אם הם מקבלים מזון מאונר"א זה יעלה לנו הרבה. הדבר העיקרי הוא שצריך לזנוק עכשיו לפיתוח נוסף. הברקתי לראש-הממשלה, לשר שרף ולמר יעקב הרצוג, העוסק באיזו ועדה בעניין זה. לזה נחוצים אמצעים. צריך לגייסם מידי היהודים שראינו אותם בגדולתם בימי-החירום. ראיתי את הקשרים העצומים שלהם בכל השטחים. צריך לגייס אותם קודם-כל לקניית סחורותינו, לתיירות ולהשקעות. אני יודע אמנם שלתת כסף באופן חד-פעמי, כאשר הלב קצת מתפלץ, קל יותר מאשר לעשות בארץ משהו קונסטרוקטיבי, אבל המאבק המדיני והכלכלי יהיה קשה יותר מאשר הסיכון שהיה בששת הימים של הקרבות. נחוץ זינוק שצריך לבצר אותו. וצריך להיכנס למאבק הכלכלי שהוא קשה יותר מאשר קודם-לכן, צריך להתגבר עליו ולעלות עליו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ייתכן שדבר כזה צריך פעם להעלות על הנייר, אבל הזמן רץ. שר-הבטחון רוצה למסור איזו הודעה.

556. הסדרים בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה למסור על ההסדרים בשטחים הכבושים החדשים. אגב, אין להם שם. גם בחומר הזה של ועדת-השרים מדברים על הגדה-המערבית, אבל הגדה-המערבית היא הכל, צריך לקרוא לזה שם. השם "השטחים הכבושים" איננו טוב כל-כך.

השר מ. בגין:

השטחים המשוחררים והמוחזקים.

שר הבטחון מ. דיין:

קודם-כל בנוגע לירושלים - נפגשתי עם נציגי העדות השונות, הנוצרים והמוסלמים. אצל המוסלמים יש עניין המסגד, אצל הנוצרים אין בעיות מיוחדות. היו איזה דברים קטנים, לא מבחינה דתית, כי אם ביחס לעדות שלהם, לא העיקו עליהם בעיות מיוחדות, הדברים הקטנים שהעלו, הוסדרו.

ביחס למוסלמים היתה השאלה קצת יותר מסובכת, אבל גם-כן הגענו להסדר מלא. עיקר התביעה שלהם הוא עניין התפילה במסגד. המסגד יהיה פתוח בכל ימות-השבוע, ולא רק יום אחד בשבוע. אשר לשמירה בחצר-הפנימית, היו להם בעבר עשרים-ושמונה שוטרים, עכשיו ישנם ארבעה-עשר. השמירה מבחוץ תהיה שלנו, כשם שבעבר היתה שמירה של המשטרה. מתקנים חלק מהגג, תיקון שהוחל בו לפני זמן-מה. אם יצטרכו עזרה - יקבלו. יש בית-יתומים עם 150 ילד, נתמוך בו.

יש עוד שאלה הקשורה בזאת, ואם הממשלה לא תאמר אחרת, אראה זאת כמאושר, והוא חופש-התפילה. עם השמירה על כל ההגבלות, שנקפיד על סדרי הממשל הצבאי, שלא יעברו ממקום למקום, מהשטח הישראלי לגדה המערבית וכן הלאה, הרי הבטחנו חופש הפולחן הדתי. אני מציע שהמוסלמים מהגדה הזאת - לא הייתי אומר מהגדה המזרחית - יוכלו לבוא בכל ימות-השבוע להתפלל. זה ביחס למוסלמים

מהשטח הישראלי. אבל כל הערבים, שבגלל סיבות אחרות אינם יכולים לבוא בירושלים, -ירושלים תהיה עברית והשטחים האחרים הם מחוץ לשטח העברי, למשל מרמאללה וממקומות אחרים לא יוכלו לנסוע לירושלים, כי זהו שטח אחר, אבל ביום ששי יוכלו כל המוסלמים מכל המקומות לבוא לירושלים להתפלל במסגד והנוצרים בכל יום א'. אנחנו אמרנו שננהג לגבי המקומות הקדושים בירושלים לא כמו שנהגו בנו ביחס לכותל-המערבי, ועלינו לעמוד בהבטחתנו זו. אמנם יש קשיים, אבל הקשיים אינם נוראים. לתושבי ירושלים המוסלמים יהיה המסגד פתוח כל יום, אבל הכניסה לעיר מהשטח האחר לצרכי תפילה תהיה רק ביום ששי למוסלמים, וביום א' לנוצרים.

מלים אחדות ביחס לרובע-היהודי בירושלים-העתיקה. אנחנו החלטנו כי בשלב זה אנחנו מפנים רק את אלה היושבים במקומות שהיו בהם בתי-כנסת יהודיים ובניינים שממש "הודבקו" לבתי-הכנסת, לא שנאמר בתי-כנסת ובאותו זמן נפנה חצי-רובע. אין לי שום ספק שאם נתחיל לפנות את הרובע-היהודי, הוא יהיה כמעט-כולו מפונה מתושבים ערבים. הם מסיקים דבר מתוך דבר, כשהם רואים שאנחנו נכנסים לשקם את כל המקומות הקדושים. אבל ההנחה היא שהדבר איננו קשור בקשיים מיוחדים, למסור להם שיכון ולא בקשיים אחרים, פרט לכפייה בפינוי באותו מקום שהיה בית-כנסת לפני-כן. פרט לזה לא נשתמש בשום אמצעי-כפייה. יש שם ברובע-היהודי 4000 נפש, כ-800 משפחות. הבטחנו להביא תכניות תוך ימים אחדים, ונעשה זאת.

בדרך-כלל היום או מחר צריכים להיות שם מים ברוב המקומות, חשמל כבר ישנו, העיר נכנסת למסלול חיים תקינים, החנויות פתוחות. החל מיום ראשון נקטין את שעות-העוצר, העוצר יוסר מ- 07:00 בבוקר עד 05:00 אחר-הצהריים, בעת שעכשיו העוצר מוסר רק משעה 09:00 בבוקר עד 03:00 אחר-הצהריים. בירושלים יוחל גם אחרי זה העוצר ב- 05:00, שזה עוד בשעות היום, כי דרושות שעות אחדות לתושבי הכפרים לשוב, כדי שבחשיכה לא יתאספו אנשים בדרך.

ביקרתי ברמאללה, בשכם ובג'נין. דיברתי עם ראשי-הערים, עם המושלים הצבאיים שלנו. יצאתי במצב-רוח יותר טוב לאין ערוך ממה שחששתי שאמצא שם, הן ביחס למצב הנוכחי והן ביחס לאפשרות להסדרת הדברים בעתיד. ביחס למצב הנוכחי מספר הנפגעים האזרחים במלחמה היה אצלם מעט מאד: בג'נין היו שלושה הרוגים, בחברון אף-אחד, אף פצוע, בירושלים בודדים, ביחס לשכם - אינני יודע את המספר. השמועה שעשרות ומאות אזרחים נהרגים, יורים אל החלונות והם נהרגים, אין לה כל יסוד.

אשר למצב הכספי - כאשר העלו את שאלת המזון והדלק, אמרו כל ראשי-העיריות, "ספקו אותם תמורת כסף מלא". הם אינם מבקשים והם אינם זקוקים לכך שישראל תתמוך בהם, הם רוצים שיתנו להם מה שחסר להם כרגע, קמח, שמן, סוכר ודלק, שיפתחו שם מרכזים בכל עיר כדי שהסוחרים יוכלו לקנות, אבל הם ישלמו תמורת זאת בכסף מלא. בדרך-כלל התקציב של העיריות מאוזן, ובכל-זאת יש שאלה: חלק מהכסף של העיריות נמצא ברבת-עמון, ואז לא יהיה להם כסף לשלם לעובדים או גם אם הכסף נמצא בבנק בשכם, לא יוכלו עדיין למשוך. השאלה איננה איפוא המצב הכספי הכללי, אלא אובדן הכסף בקופה, שזה יכול להיות סכום לא-גדול. אבל כולם אומרים שהם יכולים לשאת את עצמם בתקופה הקרובה. הם ביקשו רק מספר דברים ועוד מספר דברים הוספתי למרות שלא ביקשו.

העוצר בשטח הכפרי יהיה החל מיום שלישי. רק עוצר-לילה, היינו משעה 05:00 בבוקר עד 07:00 בערב לא יהיה עוצר. תוך שבוע ימים זה יסודר כך גם בשכם, רמאללה וג'נין. שנית, לא יידרשו שום רשיונות בשטח זה. העסק הזה שנהגו בו 20 שנה הוא מיותר לגמרי. יוכל ערבי לנסוע מג'נין לשכם ולמקומות אחרים ללא רשיון. - כמובן פרט לשטח הישראלי בירושלים. כדי לעבור מהשטח הישראלי לשטח אחר או מהשטח האחר לשטח הישראלי יהיה צורך ברשיון והוא ינתן במקרים מסויימים, כגון לצרכי בריאות או אם יש לאדם חנות בירושלים והוא רוצה לחסל אותה.

שלישית, הם ביקשו להחזיר להם את אמצעי-התחבורה העירוניים והבינעירוניים, הן לנוסעים והן למשאיות, כדי שיוכלו להעביר את הירקות ויתר הסחורות. אני חושב שדבר זה מסתדר, אולי לא יקבלו את כל המכוניות שהיו להם, שבתוך המלחמה נלקחו מהם ואינני יודע איפה הן, אבל הם יקבלו מספר ניכר של אוטובוסים, של מכוניות-משא, כדי שיוכלו לנהל את החיים כתיקונם. בג'נין היו להם 40 מכוניות-משא, ראש-העיר אמר, אם תתנו לנו שלושה אוטובוסים ו-10 מכוניות-משא, נסתדר בינתיים. במשך הזמן יקבלו עוד. גם זה ניתן לסידור תוך שבוע או עשרה ימים.

הוריתי לכל יחידות הצבא לצאת מהערים הערביות. יש מסביב מחנות. אתה בא למלון בעיר ערבית, אתה מוצא אנשי-צבא יושבים בכורסאות. צה"ל אינו צריך לשבת בתוך הערים. יש מחנות-משטרה מסביב, ינהלו אורח-חיים של צבא. זה טוב לצבא וזה טוב לערים. הצבא ייצא מן הערים. את אל-עריש צריך לדעתי להחזיק מחוץ לתחום לצבא.

השר מ. בגין:

המשטרה שלנו תהיה בתוך הערים?

שר הבטחון מ. דיין:

יהיו גם פטרולים של הצבא בערים, אבל המיפקדה עם כל הכתבניות, עם כל מה שמסביב לזה תהיה מחוץ לערים.

אני חושב שהולכים ומספקים את הצרכים השוטפים של אוכל, מים, חשמל, תחבורה ציבורית ובריאות, ואני חושב שתוך עשרה ימים ייכנסו שם, בערים האלה, חיים לתיקונם.

שר השיכון מ. בנטוב:

המשטרה היא מקומית?

שר הבטחון מ. דיין:

ברובה כן.

אני רוצה להוסיף עוד שני דברים שאני רואה אותם כעיקריים, האחד הוא חיובי מאוד והשני מדאיג מאוד. העניין החיובי הוא: עד כמה שהתרשמתי וביררתי, אנחנו יכולים להסתפק בגדה-המערבית לאורך-ימים מבחינת ההנהגה, הן האדמיניסטרטיבית והן הפוליטית, בדרג של ראשי-ערים. אין צורך בשום דבר נוסף. השטח הוא כל-כך מצומצם, שלמשל כל התושבים מהסביבה, מכל הצדדים, יבואו לשכם ויקבלו שם שירותי-הבריאות, שירותי-אספקה ולימודים. ראש-עירית-שכם יהיה בפועל אחראי גם לכפרים בסביבה. הוא הדבר ביחס לג'נין, רמאללה, חברון ובית-לחם. אותם ששה-שבעה ראשי-הערים, שכולם רוצים לשתף פעולה אתנו ולהמשיך לנהל את העניינים בעריהם, הם מספקים אותנו מבחינת השליטה המינהלית והכתובת שאפשר לדבר אתה, ואין צורך בדבר נוסף. לפי הערכתי אפשר כך לנהוג לאורך-ימים. הם אמרו שאנחנו נדאג לבטחון - יש פליטים ואנחנו נדאג שיהיה שקט - את החיים השוטפים ינהלו הם. אשר לדברים שהיו בעבר בידי הממשלה, כמו למשל בריאות, כך למשל הוחזק בית-החולים על-ידי שירותי-הבריאות ברבת-עמון, העיר תדאג לכך עכשיו. כך לגבי בית-החולים בשכם וכך לגבי בית-החולים בג'נין, העיריות יעסיקו את העובדים, ישלמו משכורת מגביית המסים או מתשלום בעד הטיפול. אני מניח שיהיו מספר דברים שאנחנו כממשלה נצטרך לדאוג להם, כגון החזקת כבישים ועוד איזה דברים. ייתכן שמשרד הבריאות יצטרך גם להוסיף רופאים באיזו צורה שהיא. אבל אני מזהיר את עצמנו מלקפוץ מיד במתן שירותים ממדינת-ישראל לגדה-המערבית. נתחיל כך שהם ידאגו לעניינים, ייתכן שכעבור איזה חודשיים יתגלו ליקויים שנצטרך לתקנם.

ברגע זה הם אומרים, תנו לנו את המזון והמכונות, ואנחנו ניקח את הכסף מהתושבים. זה ניתן להיעשות. אבל כמובן שיהיה פיקוח.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

איפה מחנות-הפליטים?

שר המשטרה א. ששון:

מה עם הייצור שלהם?

שר הבטחון מ. דיין:

זוהי נקודה מדאגה. ביחס לפליטים הבעייה כרגע איננה קיימת. מי שרצה לצאת מהגדה-המערבית, יצא, מי שרוצה לצאת - יוכל לצאת. יש כביש, נותנים להם אוטובוסים למטרה זו. יש כבר הפונים אלינו שרוצים לחזור משם, שהיו ברבת-עמון והם רוצים עכשיו לחזור לרמאללה. נדון על מקרים מיוחדים. אינני יודע כמה ערבים עזבו בתקופת המלחמה, בכל-אופן לא מהכפריים. אבל הכפריים נעו ממקום למקום. יש להניח כי זה בסביבות 20 אלף איש מקלקיליה, מלטרון ומאותם המקומות שהיו שם קרבות בזמן שפרצו את הדרך. אלה או שחזרו למקומותיהם או לאיזה בתים אחרים, הם ממשיכים לעבד את אדמתם. ברמאללה יש 60 אלף, יש 3000 פליטים. גם אונר"א קיבלה אותם לתוך המחנות שלה, בלי שתכריז עליהם כפליטים. יש להם שיכון ויש להם מאות כרטיסים של מקבלי-מזון שאינם קיימים. מבלי שנפנה באופן רשמי אליהם ומבלי שיכריזו שיש פליטים במלחמה זו, קלטו כמה אלפים. אם לא נתעסק בזאת ימצא העניין את תיקונו בזמן הקרוב. אף-אחד מראשי-העיריות לא עורר את השאלה מהצד החומרי. ברמאללה עוררו את השאלה מהצד הבטחוני, היינו שנדאג לכך שהפליטים לא יפגינו בעיר.

רשומים 400 אלף פליטים. אני חושב שלו היה מיפקד אמיתי, היה מתברר שישנם רק 50%. הם מקבלים מנות-מזון ועובדים במה שעובדים. נצטרך פעם לחזור לעניין זה של 400 אלף ולנצל אותו.

דבר אחד שאני רואה אותו כחמור ביותר הוא המיבנה הכלכלי של הגדה-המערבית. 50% מההכנסה יש להם מהשדות, מתוצרת חקלאית, משמן, מתוצרת תעשייה. אבל לפחות 50% מההכנסה באו מתיירות ומכוויית. ברמאללה ישנן וילות יוצאות-מן-הכלל. אנשים עבדו שנים בכוויית ושלחו כסף למשפחותיהם, או הם עובדים עדיין בכוויית. כאשר ראשי-העיריות אומרים שהם יכולים להסתדר בעצמם, הם חושבים שהמצב הכלכלי יימשך כמו עד כה. אין לי שום ספק שאם נעשה שינויים, שבחלקם אין הם יודעים עליהם והם אינם עולים על דעתם, היינו שנפריד בין החלק שתחת הממשל הצבאי ובין החלק הישראלי ושתושבי-ירושלים לא יוכלו לנסוע לרמאללה וכן להיפך, אז לא יהיה להם מקור-הכנסה לא מתיירות ולא מכוויית, ואז מבחינה כלכלית לא תוכל הגדה-המערבית לשאת את עצמה, לפחות לא ברמה שהיא חיה עד עכשיו.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

הם מכרו את התוצרת לגדה-המזרחית.

שר הבטחון מ. דיין:

הם ימכרו עכשיו לגדה-המערבית. אני חושב שנקל על זה. ברור כשמש שהמיבנה הכלכלי שהיה בעבר איננו קיים יותר ויחסרו להם מקורות-כלכלה, אני מניח ב-50%. ואז הפתרון יהיה אחד משניים: או שנצטרך למצוא להם מקורות-מחיה אחרים או שרמת-החיים תרד והם יצטרכו להתאים את ההוצאה להכנסה. כשאתה מסתכל בבנייה שלהם, היא על רמה גבוהה יותר אפילו מאשר בכפרים העשירים שלנו בוואדי-ערה. כך ברמאללה וכך בשכם, ובג'נין.

מה שאני מציע לסיכום הוא, שאנחנו נפתור את הבעיות שתעוררנה. אני מציע להקפיד על הפרדה מוחלטת של שני החלקים ולהגביל מאוד-מאוד את מספר הישראלים היוצאים לשם, כי לא טוב ששם יהיה איזה שטח פתוח לישראלים, שכל שבת יתמלא ישראלים והם לא יוכלו לצאת משם. היות ואני חושב שמבחינה מדינית מסובכת מאוד בעיית עתידה המדיני של הגדה-המערבית, עד שיתמזגו אתנו, ובינתיים יהיו שם מיליון-ורבע או מיליון-וחצי ערבים, כדי לעצב את הדברים מלכתחילה, יש להקפיד על-כך שהגדה-המערבית תהיה לחוד וישראל לחוד, היינו ירדן לחוד והגבול הישראלי הקודם לחוד, וזה יהיה אזור בפני עצמו. בשאלות המתעוררות לקיומו של האזור הזה יש לטפל בדרך-כלל עם ראשי-העיריות, על-ידי הצבא יחד עם השלטונות האזרחיים שיתנו את השירותים הדרושים. אבל אין להתחיל עכשיו לבנות מיבנה לתפארת מראש. יש לתת לדברים להתייצב זמן-מה.

שר השיכון מ. בנטוב:

מה עם הבעיות הבטחוניות?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש לי שתי שאלות: ראשית, מדוע שלא תהיה תיירות? אני מבין שעכשיו יהיה לחץ בעולם-כולו שתהיה תיירות לכל ארץ-ישראל. אינני יודע מדוע שלא נעודד זאת. על-ידי תיירות כזאת יקבלו גם הכנסה מסויימת, וגם אנחנו נקבל חלק מההכנסה על-ידי הנסיעות וחלק ההכנסה במקומות. כמובן התיירות צריכה להיות מסודרת, אבל לא צריך לסגור אותה. אני חושב שאנחנו צריכים להיות מעוניינים שתהיה להם פרנסה, והתיירות היא חלק גדול מהפרנסה שלהם. בימים הקרובים יהיה לחץ להגדיל את התיירות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

בעיקר לירושלים-העתיקה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא רק לשם, אלא גם לחברון. אולי צריך לצמצם את התיירות הישראלית הפנימית או לסדר אותה יותר, אבל תיירות מחוץ-לארץ צריך להמשיך ולעודד. ועוד דבר: אינני רוצה לדבר על העיר-העתיקה בכלל. אני מקווה שהדברים יסודרו כעבור מספר ימים. אבל רציתי להעיר איזו הערה לגבי בעיות הדת של המוסלמים ושל הנוצרים. ביקרתי במספר מקומות. נתקלתי כבר בכמה דברים שנראה לי כי הם יכולים להיות חמורים למדי. ביקרתי במערת-המכפלה, שהיא מקום קדוש ליהודים ולמוסלמים. יש לחפש דרך להסדיר את הדברים. הקדי מחברון רצה לראות את שר-הדתות. יש לו טענות ותלונות. כמובן הדבר תלוי בהסדרים עם המושל הצבאי. צריך להסדיר את העניינים. אותו הדבר ביחס לקבר-רחל, שהוא מקום קדוש ליהודים ומסביב יש בית-קברות למוסלמים.

ביחס למערת-המכפלה, הקימו שם פעם כנסיה לנוצרים. האם לא כדאי לעשות בשביל היהודים מקום לחוד, שיתפללו שם? הבעיות האלו זקוקות להסדר.

ועוד דבר זקוק להסדר. אני חושב שכדאי אולי ששר-הבטחון יעודד את אנשי הממשל שיבואו בדברים עם המשרד שלי. יש עניינים שצריך להסדיר אותם, כגון למשל בעיות ההקדשים של המוסלמים, שעכשיו אבד להם חלק ממקור-ההכנסה, החזקת קדים ואימאמים, שזה לא הולך מכספי הווקף, כי אם מהמדינה, גם אצלו לא הווקף משלם. בכל-אופן צריך לחפש דרך איך להסדיר את העניינים. פניתי לשר-הבטחון וביקשתי שתתקיים פגישה בין אנשי הממשל ובין אנשי משרד הדתות כדי לעזור להסדיר את העניינים.

הייתי בבית-הקברות בחברון. חיפשתי את קבר-האחים. מצאתי שחרשו את הקבר והרסו את המצבות ועשו גדר מלא עצמות ואבנים. ביקשתי לצלם זאת. אני חושב שצריך לצלם זאת. העניין צריך להיות ידוע לעולם, צריך לקבל תיעוד על זה וצריך לסדר את העניין. התקשרתי עם המושל הצבאי. אני חושב שעם כל הפרשיות הפוליטיות הגדולות, צריך גם לשים לב לכך, מה עשו לבית-הקברות.

השר מ. בגין:

אם יש שאלות לשר-הבטחון על רקע הסקירה שמסר - ניחא, אבל אם מקיימים דיון, מוטב שנקיים דיון אחד במקום שניים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מציע שדברים שהם עניין בין שני משרדים, אולי ינסו שני המשרדים לברר ביניהם את הדברים, ואין צורך להעסיק את השולחן כולו בהם. רק דברים שהם דברים של פרינציפ, של קווים כלליים, יובאו הנה.

השר י. ספיר:

השתתפתי הבוקר בשיבת מטה-הפיקוד של כל הגדה-המערבית. ישנה ועדת-שרים בראשותו של שר-האוצר, הממונה על הגדה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

רק לעניינים הכלכליים.

השר י. ספיר:

שמעתי דין-וחשבון של האנשים השונים על הבעיות השונות. אחרי-כן ביקרתי גם ברמאללה, בבית-לחם ובחברון. שוחחתי עם המושלים הצבאיים. הציעו לי להיפגש עם ראשי-העיריות, כי פעם הייתי ראש-עיריה ואפשר היה לשוחח.

כפי שהבינתי, ישנן הבעיות האלו: (א) עוד מעט לא יהיה להם כסף מזומן. עניין המטבע בשביל האזור הזה הוא דחוף ביותר; (ב) ביקור של הערבים הנוצרים מחוץ לירושלים ביום ראשון ושל המוסלמים ביום ששי; אני מבין כי הבעיה של איזו זהות מסויימת של הבאים והיוצאים לא נפתרה עדיין. (ג) העניין של העיריות. התלות שלהן בכספים מחוץ למסים שהם גובים היא הרבה יותר גדולה. השאלה של תשלום מידי לפקיד-ממשלה, לפקיד-עיריות, לעובדי בתי-חולים ולמורים יכולה להיפתך תוך שבועיים לבעייה חמורה, כי האנשים האלה בחלק לא-קטן חיים מן-היד-אל-הפה. אם לא יימצא פתרון לכך, נוכל לעמוד בפני תסיסה מיוחדת. את זאת יש למנוע.

יש גם עקורים שעזבו את הכפרים שלהם ועכשיו אין להם אפשרות לחזור ונשארו תקועים באיזה מקום. לא מן הנמנע שהתנאים שבהם הם נמצאים אינם מאפשרים גם לאונר"א להגיש להם עזרה. גם זה לא יוכל להישאר זמן רב ללא תסיסה. באופן כזה יש צורך לטיפול דחוף יותר במספר עניינים.

היתה לי שיחה עם ראש-עירית-חברון, ונדמה לי כי צודק שר-הבטחון שראשי-העיריות הם אולי הגורם המתאים שאתו אפשר לדבר. הם כנראה גם מוכנים לדבר אתנו. אבל תקופת כהונתם מסתיימת בהרבה ערים ב-1 או ב-2 בספטמבר שנה זו. אולי כדאי היה, כדי להניח את דעתם, להאריך את תקופת

כהונתם, ואז היו שקטים יותר.

אולי שר-האוצר יכנס בכל-זאת את הוועדה, כי יש כאן גם בעיות פיננסיות. אני קיבלתי את הרושם שאם נוכל להזרים לשם איזה סכום כסף, כדי למנוע התפתחות של תסיסה ומרירות, אפשר יהיה להחזיק את האזור הזה בשקט, ללא הטרדה. יש שם אנשים שנותקו ממקום-עבודתם, או בעבר-הירדן או באיזה מקום אחר, כגון שהם נמצאים עכשיו ברמאללה, גרים בחברון ועובדים במקום אחר, וכדומה. אני מציע שלדבר הזה תוקדש תשומת-לב כדי לדעת קודם-כל את היקף הבעיה.

אני מבין שבתוך תקופה לא-ארוכה אפשר יהיה לקבל מושג מדויק יותר על מספר העקורים והפליטים. בינתיים אני מציע לטפל בבעיות הדחופות-ביותר כדי למנוע אפשרות של ריכוז מרירות.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מבין שעל הנושא הגדול נדבר בוויכוח השני. אני רוצה עכשיו רק לנגוע במה שדובר פה. אני מקבל את ההצעה של משה דיין, שנטפל בבעיות ברגע שתתעוררנה. אבל אני מבקש מאוד שיביאו אותן בפנינו רגע לפני שתהיה תסיסה ולא מתוך תסיסה.

מה עכשיו המצב הבטחוני? מה המצב בקשר למניעת צלפים וחיסול מוקשים, סידור כבישים חופשיים ובטחון בכבישים? דבר שני, בעניין התיירות. גם אני סבור שאפשר לתת לקבוצות-תיירים מאורגנות מחוץ-לארץ לבקר בכל המקומות.

השר י. ספיר:

שום תייר לא יוכל להגיע למערת-המכפלה ולמקומות

כאלה, כי נוהרים לשם אלפים.

שר השיכון מ. בנטוב:

זה יירגע. אני מדבר על בית-לחם, שכם ויריחו.

ביחס לתיירות הפנימית אני מבין את השיקולים. אבל אני חושב שצריך בכל-זאת להרשות גם טיולים מאורגנים בארץ. לא נעמוד באיסור. גם אינני בטוח כל-כך שלא כדאי, כעבור שבועיים למשל, לסדר מדי פעם בפעם גם טיול שלהם לתל-אביב ולחיפה ולמקומות אחרים.

אני מבקש שבמהירות האפשרית יאספו את כל הנתונים

הדרושים ויסדרו מיפקד של הפליטים ושל האוכלוסיה.

שר הבטחון מ. דיין:

זה דבר קטן לעשות שם מיפקד?

שר השיכון מ. בנטוב:

אינני מתכוון למיפקד מדעי, אבל אין אנו צריכים

לחיות בערפל גמור.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מקבל את העקרון שלא נעסוק עכשיו בהשוואת

רמות. להם יש סטנדרט שלהם וצריך לקיימו כפי שהוא אצלם. אבל הדבר הזה לא תמיד כל-כך פשוט. ישבו אצלי אתמול נציגי "הצלב האדום" והם סיפרו לי שיש בתי-חולים שקיבלו כסף מרבית-עמון, הם לא יוכלו עכשיו להתקיים. אין זה ככה, ששכם או עיר

אחרת תוכל לקיים בית-חולים שלה. אפילו ירושלים העברית אינה יכולה לקיים בית חולים שלה. ויש עוד בעיה: חלק מהעובדים בבית-החולים בג'נין ברח. באו כבר הצעות מסקוטים ומאיטלקים שרוצים להיכנס לשם.

שר הבטחון מ. דיין:

בג'נין יש שני בתי-חולים הפועלים כהלכה. זה לפי האינפורמציה שקיבלנו מה"צלב האדום".

שר הבריאות י. ברזילי:

איננו מעוניינים לקבל שם לא מיסיונרים ולא מאנשי "הצלב האדום", אבל אנחנו לפחות מעוניינים לקיים את המצב שהיה לפני הפעולות המלחמתיות. את זאת אנחנו חייבים לקיים בכוחותינו, כך עלינו לנהוג ביחס לכל השירותים. יש גם בתי-יתומים. אני מציע שתוקם לעניין זה ועדה.

אשר לעניינים הכלכליים, הרי בעצם התחזית שצייר כאן משה דיין, היא בהכרח ניוון של הכלכלה בגדה-המערבית. קשר עם הגדה-המזרחית אין להם. אנחנו לא נהיה מעוניינים שיהיה להם קשר אתנו. מה בכל-זאת חושבים בשטח זה?

שר הדואר י. ישעיהו:

קודם כל שאלה ראשונה ביחס לתפילה במסגד בירושלים. שר הבטחון אמר שיוכלו לבוא לתפילה מכל הגדה ובלי רשיונות. זה יהיה קהל גדול, זאת תהיה התקהלות גדולה, תהיינה דרשות, תהיה התאספות של אלפי אנשים ותהיה אפשרות של הפגנה זו או אחרת. השאלה שלי היא: האם זה יהיה ברשיונות או בלי רשיונות? האם יתאספו בהמוניהם באוטובוסים ויסעו לירושלים ללא שום הגבלה?

שאלה שניה: הם ינסו וודאי למכור לנו תוצרת שלהם ולפתח אתנו קשרי מסחר, אבל עלולה גם להתפתח רשת הברחה מעבר לגבול. האם הובא דבר זה בחשבון?

שלישית: עניין הדואר. אני מבין שיהיו קשרי דואר בתוך הגדה. אבל אם לא יהיה להם קשר החוצה, תתפתח גם כאן רשת גדולה של הברחה ויתפתחו קשרי דואר ללא צנזורה ואז יעשו זאת או בעזרת ערבים מארץ ישראל או בעזרת ערבים מהגדה המערבית ותהיה לנו "שמחה" רבה.

בעניין התיירות הפנימית, איני רואה כיצד אפשר יהיה למנוע מיהודים ישראלים לבקר במערת המכפלה, בקבר רחל וכדומה. אני חושב שאפשר יהיה לסגור את שני המקומות האלה בפני ישראלים. האם אנחנו נחזיק את המקומות האלה סגורים ומסוגרים?

לבסוף אני מצטרף לבקשה שהעלה השר בנטוב בענין המיפקד. אנחנו צריכים בכל ההקדם להבהיר את הענין הזה. זה יכול לצמצם את מספר הפליטים. זוהי הזדמנות גדולה שבאה לידינו. אנחנו צריכים לנצל אותה.

שר האוצר פ. ספיר:

קראתי בעתון שיושב ראש הועדה כינס את הועדה, שבה משתתפים השרים שרף ושפירא ואני ועוזר שר הבטחון צ'רה. אני מבין שעוזי נרקיס נתמנה כמפקד הגדה המערבית. מה סמכות המפקד ומה עושה הועדה? כמו כן אני יודע שיש ועדת מנכ"לים הרוצה בתחילה לטפל בבעיות הכלכליות ובדברים שנתעוררו כאן. דובר בוועדה, שמנכ"לים של משרדים שיש להם כאן עניינים צריכים להצטרף לוועדה. זה יתברר במשך הזמן.

אמר שר הבטחון שענין הייצור שלהם או ענין

הפרנסה שלהם זוהי בעיה חמורה. אחרי כן אמר השר יוסף ספיר שיש כבר בעיות, שהן תהיינה חומר הנפץ הראשון, אם הן לא תסודרנה. כ-450,000 פליטים מקבלים מזון מאונר"א. אבל יש בעיה של עוד 900,000 נפש. הבעיות הכלכליות יתסיסו אותם ואני רואה זאת בדאגה חמורה מאוד. לפתרון הבעיות האלה יהיה צורך בסכומים ניכרים, גם, אם כפי שאמר שר הבריאות, תישאר שם אותה הרמה שישנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא חכמתי מכל התשובות. אם ישנה ועדה של 3 או 5 אנשים צריך לבקש את הועדה שהיא תצלול לעניינים, תלמד אותם ותביא הנה מחשבות והצעות.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

ישנה ועדת שרים לענין היחסים הכלכליים ובה חברים: שר האוצר, שר החקלאות, שר המסחר והתעשיה, השר יוסף ספיר ושר הבטחון.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מבקש לצרף גם אותי לוועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה תעשה שם?

שר השיכון מ. בנטוב:

אני קצת מתעניין בדברים כאלה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע להוסיף גם את שר הפנים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

נראה לי שזוהי בעיה קטנה שהיא בזמן קצר מאד תיהפך לבעיה גדולה מאוד. נדמה לי שאני בפעם השלישית מציע שתהיה ועדת שרים מצומצמת שהיא תכוון את מעשיו של המימשל הצבאי בכל השטחים. השאלה היא כמובן בטחונית, אבל היא לא רק בטחונית. וגם מבחינת הבטחון לי לא כל כך ברור הענין של מעבר ממקום למקום בתוך הגדה, חפשי לכל. אני חושש מאד שאם בענין זה לא תינתן מחשבה ולא יהיה טיפול, אנחנו במו ידינו מסיעים להקמת רשת של פדאיון בתוך הגדה. מה שאמרנו קודם, אין דומה ווייטנאם לישראל, מפני שבוייטנאם הם תושבים מבפנים ופה הם יושבים בחוץ, עכשיו הם יושבים בפנים. רק פעם אחת בקרתי בחברון וראיתי איך אנשים נוסעים באוטובוסים ומתהלכים ברחובות. מה מפריע לאנשים לקיים אספות ולארגן רשת ולעשות כל מה שהם רוצים? אם שמעתי - ואם זה לא נכון, יתקן אותי שר הבטחון - כי כאשר תבעו בשכם שימסרו את הנשק, נמסרו בכל שכם שני רובים, הרי זה אומר משהו. כנראה שהיו שם בכל שכם רק 3 או 4 רובים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

או שהם יותר משניים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יש להניח. ובמה שאני בא לומר עכשיו אני כאילו

סותר את עצמי, אבל אין בזאת סתירה. אני מניח ואיני בטוח באכסיומה הזאת, שאם אנחנו מאחדים את ירושלים העתיקה עם ירושלים הישנה אנחנו צריכים לאסור על אנשים הגרים ברמאללה לעבוד בירושלים. יתכן שצריך לתת לזה קצת יותר מחשבה, שיוכל אדם כזה להגיע למקום עבודתו בירושלים, אבל שלא יוכל להמשיך את דרכו לתוך ישראל. לא אוכל להציע טכניקה לענין זה, איני מומחה לכך. אבל נדמה לי שאנחנו בעצמנו, על ידי זה שאנחנו עושים את החתך הזה לחלוטין, אנחנו יוצרים חוסר עבודה במקום שאיננו; לא שאנחנו מתכוונים ליצור חוסר עבודה, אלא ההסדר הוא כזה שהוא יוצר חוסר עבודה. הייתי מבקש גם את שר האוצר לחשוב על הדבר, או שחברי הועדה יחשבו על כך, אם יש באמת חלק ניכר, כפי שמסר שר הבטחון, של משפחות העובדות בכוויית וראשי המשפחות שולחים את הכסף למשפחותיהם בגדה המערבית, האם אין דרכים שהמשפחות תוכלנה לקבל את התמיכה הזאת משם. הטיפול הזה הפשוט החותך את הענין הוא אולי קל מאד מבחינה אדמיניסטרטיבית, אולי טוב מבחינה בטחונית, אבל נדמה לי שבמו ידינו אנחנו יוצרים פרובלימה אקוטית ביותר.

על כך אני עומד על הצעתי. אני מבקש לצרף אותי

לועדה. אני מתכוון לועדה ההיא ולא לועדה המטפלת בשאלות הכלכליות, אלא אותה הועדה שהיא ה"פוליטרוק", שהיא יחד עם המנכ"לים מכוונת את המושל הצבאי.

השר מ. בגין:

למה לא להגיד "הרשות המוסמכת"?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לפי השיטה הקיימת צריך להיות שם מימשל צבאי.

אבל לא נאמר בשום מקום בתורה שהמימשל הצבאי צריך לקבל את ההוראות ואת ההדרכה מהמטה הכללי; בשטחים מסויימים - וודאי כן, אבל ברוב השטחים הוא צריך לקבל את

ההדרכה מהממשלה. מדובר על מיליון ורבע או מיליון וחצי אנשים שמטפלים בהם והפרובלימות הן מאד קשות ותהיינה קשות עוד יותר. מוטב שהממשלה תטיל זאת על ועדה מצומצמת ושהועדה הזאת תהיה אחראית לדברים האלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה מציע עוד ועדה חוץ מזו?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מציע שהועדה הזאת תהיה לא רק לעניינים הכלכליים אלא לענין המימשל הצבאי על כל הקומפלקס של השאלות, אם זה ענין של בתי ספר, הם מטפלים בזאת, ואם זה ענין של בתי חולים, הם מטפלים בזאת וכדומה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

בראשית דבריו של משה דיין אמר פסוק אחד שאינני מקבל אותו, היינו שהוא מדווח כאן, ואם לא ייאמר אחרת - הוא יראה זאת כאישור.

שר הבטחון מ. דיין:

רק בענין התפילה, שזהו דבר שצריך להחליט עליו

כאן.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מציע שכל ההצעות האלה יידונו באיזה פורום. מה שנוגע לתפילה, אינה נראית לי ההצעה שביום ששי יוכלו להתכנס בהר הבית הערבים והמוסלמים מכל הגדה המערבית, משכם, מחברון וכו'. הם היו נוהגים להתכנס שם כשעמדו לפני מהומות. זה היה אחד הסימנים בשבילנו. כאשר באו אל רחבת אל אקצה ביום ששי משלחות גדולות מערים אחרות, היה צריך לגייס את ההגנה בירושלים. בימים כתיקנם לא נהגו לעשות כך. שאנחנו נזמין אצלנו המונים מכל הארץ בכל יום ששי, איני מציע להנהיג זאת. מספיק לי אם פעם בחדשיים ירשו להם זאת.

אני בעד זה שבשביל הכניסה לירושלים, אפילו לשם תפילה, יהיה צורך ברשיון. מכל מקום ההזמנה הזאת לכינוסים לכל יום ששי עם דרשות - זהו דבר הטעון בדיקה יסודית עם מספר אנשים. איני יודע אם מערכת המודיעין שלנו כבר הצליחה להקים קשרים מספיקים בתוך השטח, שעכשיו נטלנו שליטה עליו. ועד שזה לא הוקם ועד שאין יודעים יותר ממה שנעשה בפנים, לא הייתי סומך גם על שיחה עם ראש עיר או עם ראש מועצה. העניין טעון בדיקה ועיון יסודיים ומעמיקים יותר.

מה שנוגע למצב הכלכלי, הרי כתוצאה מהישיבה שהיתה לנו נערכת כעת בדיקה. יש לנו ידיעה מאוד כללית על המצב. כבר באו בדברים עם המשרד שלנו מבחינת אספקה ומבחינת מחירים. אבל נראה לי שבעבור ימים אחדים נוכל לקבל אינפורמציה בדוקה יותר על הערכת האוכלוסיה והערכת הצרכים, מה שנמצא ומה שצריך להביא להם ומה שאפשר לקבל מהם.

השר י. ספיר:

נדמה לי שאנחנו מפגרים קצת אחרי המעשה עצמו. במטה אני רואה שנציגי כל המשרדים הנוגעים בדבר משתלבים בתוך הפעולה של המושלים הצבאיים. הם אולי יצטרכו ללבוש מדים, אבל הם יבצעו את כל הפעולות הדרושות.

שר הדואר י. ישעיהו:

כך סיכמנו.

השר י. ספיר:

במטריה הזאת הנקראת המימשל הצבאי, יושבים היועצים והמבצעים של כל המשרדים והמטה הזה עוסק יום יום למעשה בעניינים. הנה דוד שוהם למשל הוא כאילו שר האוצר של המטה הזה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

האם גם איש משרד החינוך שם?

השר י. ספיר:

נדמה לי שלא, אבל דברו על כך שהוא צריך להיות וגם מ. שליט. הם מהווים את כל המינהל, אבל אינם קובעים את הפוליסה. רציתי לדעת קצת יותר איך זה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מבקש קצת יותר אינפורמציה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה בטוח שהשולחן הזה צריך לטפל בזאת?

השר י. גלילי:

אני מבקש אינפורמציה על הצעתי בקשר לועדה. אני מציע לצרף לועדת השרים את השר ששון.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מבקש לצרף אותי לועדה, כי התיירות היא חלק נכבד של הדיונים.

שר הבריאות י. ברזילי:

ואת בנטוב.

שר הסעד י. בורג:

ואת שר הפנים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יהיו איפוא 8 שרים בועדה המצומצמת. שר החינוך נדמה לי שאינו מעוניין להיות בועדה. וודאי יגיעו לדון גם בעניני חינוך. אומרים שבדקים את ספרי הלימוד.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אין זו שאלה אם אני מעוניין או לא מעוניין. או שהדבר נחוץ או שאינו נחוץ. איני מבקש טובות. אם זה נחוץ, צריך ראש הממשלה להציע את זאת, אם זה לא נחוץ - אני לא אציע זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו מגיעים איפוא לוועדה מצומצמת בת עשרה חברים. מתי מתאספים יחד עשרה אנשים? אין סיכוי לכך. אולי תהיינה זאת שתי ועדות?

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה להפריד בין דברים שונים. ישנה שאלה איך זה יהיה בנוי ומה תהיה הזיקה בינו ובין המשרדים.

תיירות מבחוץ לא חשבנו למנוע. אבל אני חושב שזרם התיירים שיסע לג'נין לא יפרנס אותם. המקור העיקרי של התיירות הוא לירושלים.

אשר לשאלת האימאמים שנשארו ללא פרנסה - בינתיים לא נעסוק בזאת. תנו להם איזה שהוא זמן להסתדר בעצמם.

ביחס למערת המכפלה וקבר רחל זוהי קודם כל שאלה של התיירות הישראלית או של הביקורים הישראליים. צריך קודם כל להפסיק את הברבריות שנכנסים עם נעליים למסגד וכדומה. ברשותכם האדיבה, מי נתן הוראה

להדביק שם מזוזה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

נשבר השיש.

שר הבטחון מ. דיין:

אנחנו באים למקום שהוא קדוש למוסלמים, גם

לנוצרים וגם לנו.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בעיקר להם.

שר הבטחון מ. דיין:

לפני שאנחנו מחליטים להפוך משהו במקום כזה,

צריך לשקול.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

ד"ר כהנא קבע מזוזה.

שר הבטחון מ. דיין:

איני יודע ואיני רוצה לדעת. מערת המכפלה היא קדושה גם למוסלמים. צריך לראות לא רק את מערת המכפלה. צריך לראות את ענין הקבר הקדוש, צריך לדאוג שנוצרי יוכל להגיע לשם לפני שעשרת אלפים יהודים סוגרים את הכניסה.

אני מבין את הכמיהה לנסוע למקומות השונים. אבל אני מציע שבשלב הראשון נעצור קצת את זה פרט לירושלים. במשך הזמן נפתור זאת ונסדר את זה. היום מה שנעשה זוהי הפקרות.

הממשלה צריכה לדעתי להחליט בהקדם בענין התפילה. אני מבין את גישתו של השר שרף, שוודאי יש לה סימוכין בטחוניים. אבל נדמה לי שאמרנו כי בירושלים יהיה חופש הפולחן הדתי, ולא נעשה למוסלמים מה שעשו לנו ביחס לכותל המערבי. אבל ביחס לכותל המערבי עשו לנו כשהיינו מדינה זרה, אני מדבר על הערבים הישראלים.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מתכוון ליושבי הגדה.

שר הבטחון מ. דיין:

הגדה היא תחת שלטון ישראלי. אבל ערביי הגדה הם עכשיו במימשל צבאי שלנו. היות והנימוקים שהביא השר שרף הם רק בטחוניים, אני מעיז לומר שאני מקבל על עצמי את הסיכון הבטחוני. איננו נמצאים תחת ממשלת המנדט, שעשו אז הפגנות. אנחנו יכולים ברבע שעה אחת להפסיק ולעצור אם נראה שמחברון הולכים לירושלים לא לשם תפילה. אני מציע שמדינת ישראל לא תתחיל את הצעד הראשון שלה בירושלים במניעת חופש הפולחן הדתי. מוטב לטפל בבעיות כאשר הן מתעוררות. כיום ניתן למוסלמים לבוא בכל יום ששי ולנוצרים ביום א'.

שר הדואר י. ישעיהו:

ומה עם רשות הכניסה לירושלים?

שר הבטחון מ. דיין:

השאירו גם לצבא קצת "לשבור את הראש". היות ויש שער יחיד לכניסה למסגד, לא צריך אולי בשביל זה למלא את הטפסים. אם יצטרכו רשיונות, תסמוך על הצבא שינהיג רשיונות. אין זה העניין העקרוני. זהו צד טכני ועליו נתגבר.

אשר לצד האדמיניסטרטיבי יש שתי דרכים: אחת שהתחלנו ללכת בה ונראה לי שהיא נכונה, שכלפי התושבים הערבים של המימשל קיים רק גוף אחד, והוא המימשל הצבאי. הגוף הזה יונק כמובן ומקבל לא רק את החומר, אלא גם את ההוראות בכל נושא מהמשרד המתאים. בענייני החינוך הוא מקבל הוראות ממשרד החינוך והתרבות. במימשל הצבאי יש נציג משרד החינוך והתרבות והוא נותן הוראות בענייני חינוך. רק בענייני הבטחון מטפל המושל הצבאי. בענייני האוצר מטפל איש האוצר. האם יעלה על דעתי לומר איזה מטבע יהיה שם?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

האם יושב שם נציג משרד החינוך?

שר הבטחון מ. דיין:

אני חושב שכן. אני מדבר על המבנה. אני יודע אם הוא יושב כבר או לא. זהו עניין של יומיים. המבנה הוא, שכל המשרדים של ממשלת ישראל מיוצגים במימשל הצבאי אצל המושל הצבאי, והוא חייב לתת לכל משרד את המדיניות שהשר שלו קובע. אם יש בעיה ויש קונפליקט, מביאים את העניין לדרג של שרים. בענייני בטחון כפוף המימשל הצבאי לשר הבטחון כמו שבעניינים כלכליים הוא כפוף לשר האוצר. אבל כלפי הערבים יש מימשל אחד ומושל אחד ואין הם קשורים עם כל משרד ומשרד.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה נכון.

שר הבטחון מ. דיין:

יהודה ניצן ממונה על התיאום בין המשרדים וחשבנו

שכך הדבר הזה יעבוד.

אם יש בעיות של מדיניות, הדברים מובאים בפני הממשלה כולה. אני מתנגד לכך שימנו ועדת שרים מיוחדת. אבל היא תעמוד מיד בפני הבעיה, שכל השרים צריכים להיות מיוצגים בה, נחזור לממשלה. זוהי בבואה של מיליון איש, של כל השירותים, יש נציג הדואר ונציג המשרד לעבודות צבוריות ונציג משרד השיכון. אבל אני מוכן לכך שתהיה ועדה שתנחה את המושל, שתתן לו הוראות. הוא כפוף כיום לשר הבטחון, אבל נציגי המשרדים יחליטו כל אחד בענייני משרדו.

שר האוצר פ. ספיר:

עכשיו עושה זאת עוזי נרקיס?

שר הבטחון מ. דיין:

עוזי נרקיס, ולכל חטיבה יש מושל. זה מחולק

לשלשה פלכים.

אני מציע להשאיר לתקופה מסויימת את המבנה הזה.

אם יתברר שזה איננו עובד טוב, אם יש איזו בעיה - אפשר לבדוק זאת. אם רוצים שהועדה לענייני כלכלה תעסוק בכל השטחים - גם זה אפשרי. דינו של נציג משרד הבטחון יהיה כדינו של נציג משרד אחר, ובעל הבית לעסק זה יהיה אדם אחר. אני לא "אבכה" על זה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

עצתי היא זו שתהיה ועדת שרים. יכולים להיות בה

עשרה חברים המתאספים מדי פעם ודנים בפוליטיקה. אם יש איזה משרד ממשלתי שיש לו פרובלימה מיוחדת, זה בא בפני הועדה על ידי השר הנוגע בדבר.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כיצד ידע השר שישנה פרובלימה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בשביל זה ישנה ועדת שרים המתאספת מדי זמן מסויים. אבל כאשר מתעוררת בעיה מיוחדת הנוגעת לאיזה משרד מסויים, פונה השר הנוגע בדבר לראש הממשלה ולשר הבטחון ויושבים השלשה. אין אני רוצה להיות חבר בועדה כזו. אם מתעוררות שאלות משפטיות, אני מביא אותן לראש הממשלה ולשר הבטחון, אני מביע את עמדתי, או שאנו מסתדרים בינינו או שמביאים את העניין לועדה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

האם מותר לי להעיר הערה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

מותר לכל אחד להעיר הערה. אבל איני יודע מה מותר לי. אני מציע לחברים לחדול לשאול שאלות.

גם אלה המציעים, אינם מציעים שום דבר. אומרים שישנה ועדה. בתחלה חשבו שתהיה ועדה מצומצמת יותר. כאשר הגיע העניין לשולחן, הפכה הועדה לועדה בת עשרה שרים. אלה אינם עדיין כל השרים, כי אנחנו 21. השאלה היא בכל זאת: איך אנחנו חושבים להסדיר את העניינים? אחרי כן יש מימשל צבאי, ורבים חושבים שכנראה זה אולי הדבר הטוב ביותר לתקופה הקרובה שכלפי האוכלוסיה יהיה מימשל צבאי או מושל צבאי והמושל הצבאי יונק את סמכותו מועדת השרים או מן הממשלה כולה. אני חושב שאם היא יונקת מן הממשלה כולה, אנחנו כולנו נשתגע. ישאל שר: איך אני בכלל יודע איזה דבר? שר הסעד דואג מאד למי לתת סעד. הוא אומר: איני יודע. אולי לחכות עד שתתעורר שם שאלה, ואם תתעורר, אז השרים הללו ידונו על זה ויגידו, יזמינו את שר הסעד או את שר התחבורה, אם הוא איננו בועדה, ויבררו אתו את העניין.

משום כך אני הייתי חוזר עדיין לוועדה קטנה יותר, ועדה בת 5-6 חברים שהם מרכז ההשראה למושל הצבאי. אם תתעורר שאלה, שחמשת ששת השרים אינם יודעים את הענין, יזמינו את השר הנוגע בדבר ויבררו אתו מה לעשות בבעיה הזאת. אולי גם יזמינו את המושל הצבאי יחד עם השר הזה ועם הוועדה הזאת. אחרת איני יודע איך נזוז.

שר התחבורה מ. כרמל:

יש לי הצעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמרתי איזה דבר, מיד ירימו 12 ידים להצעות.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

יש לי איזה דבר שאולי יעזור קצת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

וודאי כל אחד חושב שהוא יעזור קצת.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

בתוך המבנה הזה שמשה דיין תיאר, בתוך המבנה בתחם הכלכלי שדיברנו על אודותיו וסיכמנו, חושבני שהוא טוב בכל השטחים. היה מישור אחד - המנכ"לים, שהם יושבים יום אחר יום. שם יושבים כל המנכ"לים שיש להם

עניינים שוטפים בשטח. למשל ענין האספקה שייך למשרד המסחר והתעשיה, זהו ענין של יום יום, יושב שם המנכ"ל של המשרד. במקרה הצורך יצורף עוד מנכ"ל, כאשר תתעורר שאלה מיוחדת. כאשר יצטרכו לפתוח את בתי הספר או לפני כן לברר, ישב שם המנכ"ל של משרד החינוך, או אם יש לו עניין לשבת בכל הבירורים, יישב בכולם. מדוע התרכזנו בתחום הכלכלי? - כי זהו דבר שוטף ומיידי, כי הקמח קודם במקרה זה לתורה. נדמה לי שהסידור הזה עם המנכ"לים עובד וצריך לתת לו לעבוד. יש ועדת-שרים ויש ועדת-מנכ"לים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמרנו: טוב שתהיה ועדת שרים קטנה יותר. בתחילה היתה מחשבה על ועדת-שרים של חמישה-ששה. עכשיו אתה מספר שאם תהיינה שאלות חינוך, יזמינו את שר-החינוך.

שר האוצר פ. ספיר:

לא רק יזמינו אותו, אלא יצרפו אותו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דבר קודם עם שר-החינוך.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני מציע כי הוועדה שכבר נקבעה תפעל לפי ייעודה המקורי, כלומר בבעיות הכלכליות המתעוררות בגדה-המערבית, ענייני המסע, בעיות ייצור וכו'. נוסף לזה תהיה ועדה שניה, גם היא מצומצמת, שהיא תלווה את הממשל בעניינים השוטפים. מתעוררות בעיות שוטפות ובעיות עקרוניות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ואז המושל הצבאי נופל בין שתי הוועדות ואיננו

יודע מה לעשות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לאיזה עניינים אחרים?

שר התחבורה מ. כרמל:

לכל העניינים המדיניים והדתיים. בבעיות

השירותים ובבעיות המשפטיות של הטיפול בענייני הגדה יש ועדה אחת, ויש ועדה שניה לבעיות כלכליות ספציפיות.

שר הסעד י. בורג:

אני מעדיף שתהיה ועדה אחת, ושתהא אפילו גדולה.

זה יותר טוב מאשר שתי ועדות.

בנוגע לשילובם של אנשי הבריאות, החינוך והסעד

בעניינים - אם יהודה ניצן הוא העוסק בתיאום בין המשרדים, הרי הוא יקיים במשך השבוע פגישות, יתגבש משהו ושר-הבטחון יביא הצעה.

שר האוצר פ. ספיר:

בזמן היעדר זיכיתם אותי להיות יושב-ראש הוועדה

הזאת. אמר שר-הבטחון בצדק שיש בעיות כלכלה, חברה ושירותים של 1 מיליון ו-200 אלף איש.

שר הבטחון מ. דיין:

זה חל על רצועת עזה, אל-עריש והרמה הסורית -

הרי יש לך כבר מיליון-וחצי.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה להציע שהוועדה לענייני כלכלה תחלק

לשתי ועדות. לעניין זה יצטרפו שני שרים: השר יוסף ספיר ושר-הבטחון, ושם זה יתחלק לפני העניינים והם יטפלו במה שהמנכ"לים שלהם צריכים לטפל. הם יפעלו פעם או פעמיים בשבוע, בכל פעם שצריך. זה יישען על המושל הצבאי. כך זה סוכם ביום ששי. אני מציע איפוא שתפעל ועדת-השרים הקבועה לענייני כלכלה ויצטרפו לזה עוד שני שרים.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

השר יוסף ספיר יושב כבר שם.

שר האוצר פ. ספיר:

ואם ירצה להצטרף לוועדה גם שר-החינוך, יצטרף גם

הוא. זה יכסה את כל בעיות השירותים. להם תהיה ועדת-משנה כדי לעקוב אחרי הדברים.

שר המשטרה א. ששון:

איפה המשטרה?

שר האוצר פ. ספיר:

אז תהיה כבר כל הממשלה שם. השר ששון היה שם שנה. אני מסכים שייכנס במקומי.

שר המשטרה א. ששון:

אינני רוצה מקומות של אחרים, אינני עובד בהתנדבות. בכל-אופן זה יהיה פשוט יותר אם זה יימסר לוועדת-השרים הקבועה לענייני כלכלה. זהו מוסד המתאסף בכל שבוע. אם שר-הבטחון מסכים לזה, נוכל לקבל את ההצעה הזאת.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מסכים לכל דבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם אני. אם כן, יהיו בוועדה השרים גבתי, ישעיהו, כרמל, קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, שרף, ששון, יוסף ספיר, דיין ופנחס ספיר.

שר האוצר פ. ספיר:

לישיבות המוקדשות לעניינים אלה של הגדה חייב

לבוא שר-הבטחון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

והוועדה הזאת, אם תרצה, תקים מתוכה ועדת-מישנה

אחת או שתיים.

עכשיו מביט עלי שר החינוך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני אפילו לא מביט, אינני צריך להיות בוועדה

הזאת. יש ועדה לענייני כלכלה ויש ועדה לענייני שירותים. מה צריך להתפלפל כל-כך?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אגלה לך סוד, שר-החינוך-והתרבות: בוועדת-השרים

לענייני פנים ושירותים יושבים שר-הפנים - יו"ר, השרים ארן, בורג, ברזילי, ורהפטיג, ישעיהו, קול, י.ש. שפירא, ששון. זה לא מעט.

שר הבריאות י. ברזילי:

אם יש כבר הצעה שנשארות הוועדות הקבועות, הרי

לפני העניינים שבגדה הם ירוכזו בוועדות הקבועות: העניינים הכלכליים - בוועדת-השרים לענייני כלכלה; ענייני השירותים - בוועדת-השרים לענייני פנים

ושירותים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי נסתפק היום בשתי ועדות, כלומר בשתי הוועדות הקיימות. בוועדת-השרים לענייני כלכלה יושבים כל אלה שיש להם שייכות לעניינם. כך זה יהיה לפי-שעה. במשך הזמן נראה. כן גם בוועדת-השרים לענייני פנים ושירותים. אני יכול לשער לעצמי שכל אחת משתי הוועדות האלו תוליד מתוכה לענייני הגדה ועדת מישנה. אחר-כך נראה במשך הזמן. אולי אחר-כך יקימו ועדות קטנות יותר. אני מבין שכולם מסכימים לכך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

שר-הבטחון צריך להיות בשתי הוועדות.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה להדגיש באזני יושבי-ראש שתי הוועדות, שר-האוצר ושר-הפנים, שהם יזמינו אליהם מחר בבוקר את המושל הצבאי, ישמעו את הבעיות וידאגו לטפל בעניינים, כל אחד בתחום של תפקידי הוועדה שלו: האחראיות לשירותים על שר-הפנים, האחראיות לכלכלה על שר-האוצר. אצלי המנגנון לביצוע, אבל כל אחד משני השרים מקבל עליו את האחראיות לאנשים הנוספים כמו לאלה שיושבים כבר במדינת-ישראל.

שר האוצר פ. ספיר:

לפחות המנכ"לים לא יתחלקו לשתי ועדות. יש

מנכ"לים שעובדים כבר בעניין זה שבוע-ימים.

שר השיכון מ. בנטוב:

אבל לא כל המנכ"לים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ראינו עכשיו שיש עניינים כלכליים ויש עניינים

שאינם כלכליים, ענייני רוח, עניינים רוחניים. אצלנו יש פה שתי ועדות כאלו, גדולות למדי. אנחנו אומרים כי בטבע הדברים יושבים בגדה אנשים שיש להם צרכים דומים, גם כלכליים וגם אחרים, והעניינים נופלים לתוך שתי הוועדות האלו. אם המנכ"לים יכולים להוות יחידה אחת, היה טוב.

שר האוצר פ. ספיר:

אחרת ישנה רק ביורוקרטיה ופועל חוק פרקינסון.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אם מתקבלת הצעה זו, הריני מציע שתהיה ועדה

מצומצמת, המורכבת משר-האוצר, שר-הפנים ושר-הבטחון, והם ישקלו אם עניין זה הולך לכאן או לכאן והם ירכזו את כ העבודה הנוגעת לעניין הזה.

השר מ. בגין:

אינני יודע איך נמקם את שר-החינוך בדאגה הזאת.

אבל אני חושב שאחד הדברים הדחופים ביותר הוא לבדוק את ספרי-הלימוד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר-החינוך נמצא אפילו בוועדת-השרים לענייני

פנים ושירותים. כשישבתי אצל נרקיס, שאלתי בענייני חינוך. אמר לי: עכשיו

בתי-הספר סגורים, אבל בודקים את ספרי-הלימוד. בכל-אופן בשתי הוועדות אנחנו

מקיפים את כל העניינים.

שר האוצר פ. ספיר:

צודק שר-המשפטים שצריכה להיות ועדה מצומצמת.

שר השיכון מ. בנטוב:

שני יושבי-ראש הוועדות ושר-הבטחון יהיו ועדה

לעניינים דחופים.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מציע שתהיה זאת ועדת-החמישה שהיתה. המדובר

הוא בשירותים ל-1 מיליון ו-200 אלף תושבים. תהיה ועדת-תיאום בין שתי הוועדות.

יש פה חמישה אנשים שהם גם בוועדה זו וגם בוועדה זו. תהיה ועדה המתאמת המורכבת

משר-הבטחון, שר-המסחר-והתעשייה (בחלק גדול מדובר על מזון), שר-האוצר והשר יוסף

ספיר. אמנם היתה צריכה להיות ועדה אחת, אבל כיוון ששר-החינוך או המנכ"ל שלו

אינם רוצים לבוא לוועדה לענייני כלכלה, תהיינה שתי ועדות, אבל צריך להיות

מישהו שיתאם. אינני יודע איך יכולים אנשים להיות אחראיים מבלי שיהיה תיאום.

צריכה להיות ועדת-תיאום כדי ששתי הוועדות לא תטפלנה באותם העניינים. אינני צריך לשבת פעמיים על אותו עניין, גם בוועדה זו וגם בוועדה השניה.

שר הבטחון מ. דיין:

בעניין כזה מוכרח להיות קודם-כל איש אחד, והוא צריך להיות יושב-ראש הוועדה, שהוא יודע את העניין, שהעניין הזה על צווארו. הוא צריך לקרוא אליו את המושלים הצבאיים ולדעת שהם יכולים לבוא אליו ביום ובלילה כדי לסדר את העניינים. עד הרגע הזה ראיתי את עצמי כאחראי לכך, היות וזה ממשי צבאי קבעתי שהמושלים הצבאיים יבואו אלי, ואני חייב לבדוק את העניינים. כמובן ששר-האוצר עוסק בענייני האוצר. ברצון רב אראה את שר-האוצר או את שר-הפנים אחראים ל"הילד הזה", גם על יושבי הרמה-הסורית, פרט לענייני הבטחון, שזה מוכרח להישאר שר-הבטחון.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

שר-הבטחון צריך להיות בין אלה האחראים לכך, שאתה לא תעמוד מן הצד. אתה נמצא עכשיו בשתי הוועדות האלו. אתה תהיה אחראי לאותה ועדה של חמשת האנשים. אינך יכול עכשיו להסתלק מזאת ולומר: אתם תהיו אחראים.

שר הבטחון מ. דיין:

אני לא רציתי להסתלק. יש יושב-ראש לוועדת-השרים לענייני כלכלה, והוא שר-האוצר, הוא יודע את משמעות הדבר. אני אחד השרים המתעסק בתיאום בענייני הבטחון. הנושאים האחרים של השירותים והכלכלה, פרט לבטחון, - צריך לדאוג להם שר-האוצר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל ההוראה למפקד הולכת דרכך?

שר הבטחון מ. דיין:

תתן לי הוראה, אעביר אותה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

במקום שתהיינה מחר ישיבות של שתי הוועדות עם

נרקיס, אני מציע שתהיה ישיבה אחת של כולם והוא ירצה על העניינים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה כבר עניין לוועדת-התיאום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי עכשיו זה המתבקש מעצמו כי לאחר שיש לנו

שתי ועדות רציניות, ששם יושבים אנשים המטפלים בכל ענייני הכלכלה, הפנים

והשירותים, נגיד ששני יושבי-הראש פלוס שר-הבטחון הם המפתח של העסק. אחרי-כן

נאמר עוד להעביר זאת לצבא - זה דרך שר-הבטחון. השלישייה הזאת היא האחראית לכל

העניינים. ואם משהו מהם יש לו איזה עניין מיוחד, יביא בפני השלושה והם בעצמם

יחליטו. אם אחד יאמר, אני צריך לקרוא את הוועדה שלי או לדון עם השר הנוגע

בדבר, - ינהגו כך.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מדוע שלושה במקום חמישה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

שלושה זה פחות מחמישה, ויותר קל לשלושה להיפגש.

שר-הבטחון נתון בטבע הדברים, הוא יהיה בתוך הוועדה הזאת. אם יהיו שניים מתוך שלושה החברים, יש לכם כבר קוורום.

השר י. ספיר:

אין לי תיק שאני צריך להיות אחראי לו, לכן אני

פנוי לחשוב אולי יותר ממישהו אחר. אני מוכן גם לפעול בלי מחשבה ואני מוכן לתרום מה שאני יכול.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש ועדה העובדת כבר והתפרסמה דיה. ולשירות

חמישה אלה עומדות שתי הוועדות המרכזות את כל העניינים. האם זה בסדר? האם אין ערעור ואין רוגז?

שר הבטחון מ. דיין:

אתה כיושב-ראש הוועדה (לשר-האוצר) - תטפל

בעניינים, ואני אחד החברים של הוועדה.

שר האוצר פ. ספיר:

אני אחראי לחלק הכלכלי ולא יותר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קבענו שאתה יושב-ראש הוועדה. לכשיהיה דבר שאיננו שייך לכלכלה, תפנה לחבר אחר. אחרת אי-אפשר לצאת מהעניין. ועדת-חמישה תהיה ועדת-התיאום בין שתי הוועדות הגדולות.

לפני שנעבור אל הדבר הגדול - הבטחנו להודיע לשר-החוץ מה הוחלט - יש פתקה משר-הבטחון, האומר כי בעניין התפילה במסגד ובקבר-הקדוש טוב שנחליט היום.

שר הבטחון מ. דיין:

השאיירו לצבא לקבוע אם להנהיג רשיונות או לא.

אבל ההחלטה העקרונית היא בעלת ערך ממדרגה ראשונה. אנחנו אומרים שמוסדות-התפילה המוסלמיים פתוחים למוסלמים והמוסדות הנוצריים פתוחים לתפילה לנוצרים - וזה לכל תושבי הגדה-המערבית. המוסלמים יתפללו ביום-ששי והנוצרים ביום-ראשון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם חלילה יקרה איזה דבר, נחזור לדון בזה.

שר הבטחון מ. דיין:

לתושבי ירושלים פתוח המסגד כל יום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מסכים גם לזה.

שר הבטחון מ. דיין:

יש להבריק לשר אבן, שהנה זו הפעם הראשונה כעבור עשרים שנה, מוסדות-התפילה בירושלים פתוחים לכל.

מ ח ל י ט י ס : א) לצרף את השר י. ספיר לוועדת-השרים לענייני כלכלה.

ב) להסמיק את ועדת-השרים לענייני כלכלה, בצירוף שר-הבטחון, להחליט בכל העניינים הכלכליים הנוגעים לשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל.

החלטה זו באה במקום החלטה מס. 540 מיום ג' בסיון תשכ"ז (11.6.67).

ג) להסמיק את ועדת-השרים לענייני פנים ושירותים בצירוף שר-הבטחון, להחליט בכל העניינים שבתחום סמכותה, הנוגעים לשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל.

(ד) למנות ועדת-שרים לתיאום בין שתי הוועדות הנ"ל.

הרכב הוועדה: שר-האוצר - יו"ר, שר-הבטחון, שר-המסחר-והתעשיה, שר-הפנים והשר י. ספיר.

(ה) המקומות הקדושים למוסלמים ולנוצרים בעיר-העתיקה בירושלים יהיו פתוחים לתפילה לבני הדתות הנ"ל.

לכל המוסלמים והנוצרים הגרים מחוץ לירושלים תינתן האפשרות לבוא לתפילה במקומות הקדושים לדתם בירושלים.

למוסלמים - בימי ו' בשבוע.

לנוצרים - בימי א' בשבוע.

557. פרסומים בעתונות על דיוני הממשלה:

ראש הממשלה ל. אשכול:

קיבלתי ממזכירת-הממשלה את המכתב הזה: - "היום בשעה 2 בצהרים טילפן לי הצנזור הראשי, אל"מ ו. בראון, ומסר לי כי הגיעו למשרדו שתי כתבות, אחת מעתון "הארץ" ואחת מעתון "מעריב" המספרות כי הממשלה תדון היום בהצעות שהועלו כ"התייעצויות שקיים ראש-הממשלה עם השרים בשבוע שעבר" בעניין עתיד השטחים הכבושים. אחת ההצעות היא כי בגדה-המערבית יוקם קנטון שיהיה בו ממשל צבאי לאנשי הגדה-המערבית, אחרי שייערכו שם בחירות לפרלמנט של הקנטון. ההצעה היא כי ענייני חוץ, בטחון וכלכלה של הקנטון יהיו בידי ישראל והקנטון

ייוצג על-ידי נציגים בכנסת או בממשלה של ישראל.

כתבה נוספת שנמסרה לצנזורה מספרת כי הממשלה עומדת להחליט היום על חוקים בעניין סיפוח ירושלים העתיקה.

הצנזור עיכב לפי-שעה את הכתבות הנ"ל ובכך עורר התמרמרות גדולה של העורכים הטוענים כי אין לו סמכות להתערב בעניינים מדיניים. לדעת הצנזור, אכן אין בסמכותו לאסור פירסומים אלה והוא מבקש הוראות. אדוני שר המשפטים, אתה יכול להדריכנו.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני יכול להדריכם. המצב הוא פשוט. יש חוק מנדטורי על צנזורה, שהוא באמת רחב כפתחו של אולם. לאחר מלחמת-השחרור הסכים שר-הבטחון-דאז, ראש-הממשלה-דאז, עם העורכים על צנזורה בטחונית גרידא, והקימו מוסד לעניין זה, אחרי מלחמת-סיני או בימי מלחמת-סיני, עד כמה שאני מבין, לא היו דברים מדיניים סודיים. לי ברור לחלוטין שלא צריך להשאיר את ההסכם עם העורכים ביחס לעניינים המדיניים. אבל חייבים לדבר אתם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

חייבים לדבר על ליבם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ואם לא יקבלו את זה אל הלב, נטיל את זה עליהם כחוק. לא ייתכן שמצד אחד אסור יהיה פה להציע הצעה של קנטון עם כל-מיני אימפליקציות, ומצד שני יופיע הדבר בעתון. אם כך, הרי גם בממשלה אי-אפשר יהיה כבר לדבר על-כך, מהן מטרות השלום. אני מתאר לעצמי שתהיינה הרבה הצעות מרחיקות לכת לכאן או לכאן.

אם על הדבר הזה לא תהיה צנזורה, אי-אפשר יהיה להתקיים. לכן אני מציע שוב ועדה קטנה בת שלושה שרים, שיחשבו קצת על העניין, שייפגשו עם עורכי-העתונים ויבואו אתם לידי הסכם, מתוך הודעה מפורשת שההסכם צריך להיות ברצון; אחרת - יהיה שלא ברצון.

השר מ. בגין:

הסכם שלא ברצון הוא קשה.

שר השיכון מ. בנטוב:

מה אתה מציע בעניין זה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מציע בעניין זה פשוט לא להרשות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי תגיד שלושה שמות של אנשים שיסכנו את עצמם.

שר המשפטים י.ש.ש. שפירא:

השר בגין...

השר מ. בגין:

תודה רבה אדוני.

שר המשפטים י.ש.ש. שפירא:

מה זה "תודה רבה"? זה תפקיד מאוד לא-פופולארי.

השר מ. בגין:

בגלל זה אני צריך להיות בוועדה?...

שר המשפטים י.ש.ש. שפירא:

אני בעצמי רציתי להציע את עצמי בתור

חבר-הוועדה. אבל זה לא ייתכן שאם באים לדרוש מהעתונאים דבר כזה, לא ייצגו את כל "צבעי-הקשת" של הממשלה.

השר מ. בגין:

אם אתה חושב שבגלל סיבות של פופולאריות מסרתי

את הודעתי, אני מבטל אותה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מציע את השר בגין, שר-הפנים ואת עצמי.
תפקיד הוועדה הוא לא להחליט על הרחבת הצנזורה, אלא לבוא בדברים עם
עורכי-העתונים, להסביר להם את רצינות המצב. במקרה שלא נמצא אצלם אוזן קשבת,
נשוב לממשלה, נמסור דין-וחשבון וידונו על הצעותינו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יהא כך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

במשך יום לא מרשים להם להדפיס זאת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

הממשלה מקבלת על עצמה את האודיום ואומרת
לעתונאים, בבקשה לעכב, יש ועדה בת שלושה חברים הרוצה לבוא אתכם בדברים,
אחרי-כן נראה.

השר מ. בגין:

צריך להזמין אותם מחר לכנסת לירושלים. זה דבר

דחוף.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מוכן גם לרדת אליהם. אני חושב שגם

שר-הבטחון צריך להיות בוועדה הזאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר-הבטחון ושר-ההסברה. הוא בוודאי צריך לאכול

את "הדיסה" הזאת, בכל פעם אתם. אני מבין שגם לו נמאס בכל פעם. אני נשבעתי:

אינני הולך יותר לבקש אותם לא לפרסם. זה עניין לא-כל-כך "מתוק".

שר הבטחון מ. דיין:

לא מדובר בענייני בטחון. מדובר על הרחבת המסגרת

על עניינים מדיניים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אבל את ההוראות יתן איש בשמך השובש מדים.

שר הבטחון מ. דיין:

יש לו דברים כאלה שבהם הוא ממלא הוראות. פה

מדובר על עניינים מדיניים, תהיה ועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יהיו איפוא ארבעה אנשים בוועדה, גם שר-ההסברה.

דומני שהוא חייב להיות בה, על-פי ההגיון הפשוט ביותר.

מ ח ל י ט י ם : להטיל על ועדת-שרים לבוא בדברים עם עורכי-

העתונות בעניין דרכי הפירסום של נושאים

מסויימים הנדונים בממשלה ובוועדותיה.

הרכב הוועדה: שר-המשפטים - יו"ר, והשרים:

מ. בגין, י. גלילי וח.מ. שפירא.

558. הצעות ועדת-השרים לענייני בטחון, מיום ז' בסיון תשכ"ז (15.6.67):

שר המשטרה א. ששון:

קיים פתגם מזרחי האומר: בעת נצחון כבעת כשלון,

היה ריאליסט ודרוש את הניתן ואת האפשרי. דומני, כי פתגם זה חייב להיות נר

לרגלינו בבואנו לקבוע ולנסח את דרישותינו, לא רק כמנצחים במערכה הצבאית, אלא

גם ובעיקר כמחפשים, בכל הכנות, פתרונות רצויים למרבית הבעיות הניצבות לפנינו.

אני קראתי את ההצעות ושאלתי את עצמי: האם

ההצעות האלו הן לשם טקטיקה ותכסיס, או באמת אנחנו חושבים שההצעות האלו יכולות

לשמש יסוד לפתרון הבעיות? אם זוהי טקטיקה ותכסיס - זה עניין אחד. ואם ההצעות

נראות לנו כיסוד לפתרון הבעיות, יש לדעתי לנתח אותן כהוגן.

ניקח את מצרים. דומני כי האינטרס שלנו עם

מצרים מחייבנו קודם-כל, מתוך נסיוננו בעבר להשתדל למנוע ממנה גם כעת, בעת

הדיונים על גורל הגדה-המערבית, הרצועה, הפליטים, הבעייה הארץ-ישראלית - למנוע

ממנה גם עכשיו וגם אחרי-כן כל התערבות. אלמלא 400 אלף הפליטים והתושבים של

רצועת-עזה, כי אז מצרים לא יכולה היתה להתערב כפי שהיא התערבה ולא היתה יכולה להרשות לשוקיירי להיכנס ולהקים לו ארגון צבאי ופלוגות צבאיות כאלו, היא לא היתה יכולה לשלוח לכאן חבלנים, פלוגות-קומנדו, ורוב החבלנים ורוב אנשי-הקומנדו הם פלשתינאים. אני חושב כי נסיוננו בעבר צריך ללמד אותנו להבא להשתדל עד כמה שאפשר לנטרל אותה ולמנוע ממנה כל נגיעה בעניין זה. ואין זה מעניין אותי אם היא רוצה בשלום או אינה רוצה בשלום, כי ברגע שאנחנו קובעים שהכרחי כי היא תסכים לשלום, שישראל עומדת על חתימת חוזה-שלום עם מצרים רק על-יסוד כך וכך - מצרים לא תחתום אתנו על חוזה-שלום. צריך להכיר את המצב. עד כמה שנפנה אליה, תבוא היא לחתום אתנו על שלום, היא לא תחתום. ברגע שנעמיד את עניין השלום כתנאי, אנחנו נותנים קרדיט למצרים, כדי להתמקח אתנו ולקיים עלינו לחץ לווייתורים.

לא מעניין אותי אם יש שלום עם מצרים או אין.

מעניינים אותי שלושה דברים, ועליהם עלינו לעמוד: (א) שיט חופשי במיצרי-טיראן ובתעלת-סואץ; את זאת אני צריך להבטיח, אחרת לא נפנה את המקומות שלקחנו; (ב) פירוז חצי-האי-סיני. ברגע שאנחנו מפרזים את חצי-האי-סיני, הבטחנו את הבטחון שלנו. תרצה שלום או לא תרצה שלום, אין זה מעניין אותי, לא אבוא להיכנע בפניה, לא אבוא לתת לה את מחיר השלום הזה; (ג) ניתוק הרצועה מזכותה. זכותה של מצרים על הרצועה היא זכות של כיבוש.

השר מ. בגין:

כל שלושת התנאים האלה כתובים פה.

שר המשטרה א. ששון:

ניתוק הרצועה לגמרי מזכותה. זכותה של מצרים על

הרצועה היא זכות של כיבוש, וברגע שהכיבוש הזה פקע ברגע שאנחנו באנו ושיחררנו את הרצועה, אין יותר זכות למצרים על הרצועה ואין אנחנו צריכים לערבב אותם

ולהכניס אותם לכל משא-ומתן בעניין זה. זו חזרה להיות יחידה אחת בשלטונה של ישראל.

ברגע שאנחנו מדברים שיש להעביר את שלושת הדברים הנ"ל, היינו שיט חופשי במיצרי-טיראן ובתעלת-סואץ, פירוז חצי-האי-סיני, ניתוק הרצועה ממצרים, אינני עומד על שלום.

השר י. גלילי:

מה זה ניתוק הרצועה?

שר המשטרה א. ששון:

אין לה יותר זכות שם, כפי שלא היתה לה לפני 1948. הם נכנסו לשם ב-1948 בזכות כיבוש, ועל יסוד זה ישבו שם.

השר מ. בגין:

האם אין חשיבות בדעת-הקהל העולמית לחוזי-שלום?

השר א. ששון:

אם העניין הוא תכסיסי, זה עניין אחר. אבל אנחנו מדברים בינינו. אנחנו קובעים את המטרות שלנו בינינו לבין עצמנו. אם לא יחתום אתנו על שלום, לא נעמוד על-כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בכל-זאת אינך צודק.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

איך אתה מבטיח זאת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חושב שאחרי כל הפרק על מצרים צריך להחליף

פה דעות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אינני מקבל בירור כזה. יגיד כל מה שיש לו

להגיד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מנהל את הישיבה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני חושב שזה נוהל לא-נכון. אי-אפשר יהיה

להתווכח עם כל נואם על כל סעיף וסעיף.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל אני מנהל את הישיבה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה נכון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה להבין את ההבדל בין דברי השר ששון ומה

שכתוב פה. ישאלו את אבא אבן ואותנו בכל מקום: ניהלתם מלחמה, לקחתם את סיני.

אתם מחזיקים את סיני?

שר המשטרה א. ששון:

יש לי שלוש דרישות. אם אני משיג את הדרישות

האלו, אני מחזיר את סיני.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בלי הסכם?

שר המשטרה א. ששון:

בלי שלום. אינני עומד על-כך.

נאמר פה בסעיף ג': "ביטול החרם הכלכלי לכל צורותיו". אין זה מעניין אותי. כישראלי אין זה מעניין אותי אם לא יעשו זאת. למה לי לעמוד על התנאי הזה? תשע-עשרה שנה חיינו בחרם, החרם הלך והתמוטט. למה לי לתת מחיר לנאצר? למה לי לתת לו אפשרות להתמקח? העולם הגדול אינו מבין את העניינים כמו שאנחנו מבינים. כשאנחנו באים לעולם ומדברים על החרם הזה, יחשבו שיש פה מחיר עצום.

יש איפוא להוציא את הפסקה "כל עוד לא נחתם חוזה-שלום" וגם את הפסקה על החרם. העיקר הוא לתת הנחיות לאבא אבן, שישתדל עד כמה שאפשר לדחות תמיד את התערבותה של מצרים בעניין זה. אין לה כל עניין היום, לא ברצועה ולא בארץ-ישראל בכלל. כל עניין ישיבתה פה היה עניין של כיבוש ועכשיו אינה יותר במקומות האלה. אם נקשור את כל העניין הזה בהסכמת העולם הערבי, וזוהי מצרים, אלג'יריה, מארוקו, סודאן, לא נגמור לעולם את העניין. אנחנו רק נסבך את עצמנו ורק נוכיח לעולם שהבעיה היא קשה ומסובכת ודרושות שנים עד שתיפתר. לעומת זאת אנחנו צריכים למצוא את הפתרון, ואת הפתרון צריך לקבוע בתוך המסגרת שלנו. היום נמצאים תחת שלטוננו מיליון ו-500 אלף ערבים. ואם אנחנו במצב הזה לא נמצא פתרון לבעיה הזאת, אף-אחד לא ימצא. תשע-עשרה שנה לא מצאו. כל אחד יחפש את האינטרס שלו, כך אמריקה וכך צרפת וכך רוסיה, ואנחנו באמצע, בתוך זה.

לכן אני חושב שאנחנו צריכים עד כמה שאפשר לנטרל את המדינות הערביות ולהישאר לכל-היותר בינינו ובין המלך חוסיין ולבוא עם שתי האלטרנטיבות: או שאנחנו פותרים את הבעיה יחד עם ירדן, או שאנחנו פותרים אותה בלי ירדן. במידה שאנחנו נצמצם את ההיקף וננטרל את יתר המדינות הערביות, באותה מידה נוכל להגיע לפתרון מהיר. כי איננו יכולים להמשיך במצב הזה, שאנחנו נישא זאת הכל על שכמנו, זה יכול למוטט אותנו. אם נישאר בכיבוש במצב הזה חודשיים.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

הלוואי וזה יימשך חודשיים.

שר התחבורה מ. כרמל:

זה יכול להימשך שנים.

שר המשטרה א. ששון:

אני עובר לסוריה. כתוב פה: "ישראל עומדת על חתימת חוזה-שלום עם סוריה רק על יסוד הגבול הבינלאומי". אני מקבל את הגבול הבינלאומי, אינני רוצה לעמוד על שלום. שלום זה עניין טקטי, אין זה עניין של תנאי. אם אנחנו יכולים להגיע לידי כך שיהיה הגבול הבינלאומי בינינו וביניהם ולהבטיח את עניין ישובי-הספר, שלא יהיו עליהם יותר התקפות מבחינה בטחונית, אם אנחנו יכולים להבטיח את עצמנו מבחינה זו, לא ארדוף אחרי השלום, כי השלום לא יינתן לי, הסורים לא יחתמו על שלום. הערבים לא יופיעו במצב של היום כנכנעים, הם ירצו לחפש נצחונות מדיניים, הם ירצו לארגן חזית חדשה.

שר הסעד י. בורג:

מה המצב המשפטי כשאין שלום?

שר המשטרה א. ששון:

כתוב פה: "פירוז מוחלט של הרמה-הסורית שתנאיו ייקבעו בחוזה-השלום בין ישראל לבין סוריה". אני מציע לכתוב: "פירוז מוחלט של הרמה-הסורית" ולא להוסיף יותר. צריכים למצוא את הדרכים איך עושים זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מי צריך למצוא? כאן אנחנו אומרים "שתנאיו ייקבעו בחוזה-השלום בין ישראל לבין סוריה". מישו צריך לקבוע מה זה פירוש.

שר המשטרה א. ששון:

אבל אם לא יהיה חוזה-שלום?

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה אתה מציע?

שר המשטרה א. ששון:

אני מציע שיהיה פירוש מבלי שיהיה חוזה-שלום. אם יהיה פירוש, נפנה לך את המקום. יש שטח בכיבושינו, והסורים מעוניינים שנפנה אותו ויש מדינות הלוחצות עלינו ויש כאלה שתדרושנה זאת מאתנו בעתיד. איננו מעוניינים להוסיף ולשבת שם, אלא להבטיח את הבטחון. זאת נענה לכל אלה: "אנחנו מוכנים לפנות את המקום, אם יהיה פירוש".

שר התחבורה מ. כרמל:

ואם אין חוזה?

שר המשטרה א. ששון:

לא יהיה חוזה של שלום, יהיה חוזה של פירוז, ויש

לקבוע את התנאים של פירוז.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מי יקבע?

שר המשטרה א. ששון:

אנחנו נאמר: נפנה לכם את השטח הזה אם המקום הזה

יפורז, ולא יבוא משם חבלנים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יהיה חוזה בינינו ובין סוריה?

שר המשטרה א. ששון:

כהסכם בלי שלום. ברגע שהם ישלחו הנה חבלנים

ויפגזו, נוכל לשוב ולכבוש את המקום. לא מן הנמנע שנשיג דברים כאלה מן

הערבים, כשלא נדבר על שלום. אם אנחנו רוצים בטקטיקה כלפי העולם, שנופיע כאנשים

המדברים על השלום ושאבא אבן ינאם על השלום, עד כמה אנחנו רוצים בשלום - טוב.

כאשר אנחנו רוצים לשבת עם ארה"ב והם ישאלו אותנו: מה אתם רוצים? נאמר: אלה הם

התנאים שלנו. אני בעד הסכם של פירוז ולא הסכם של שלום.

אותו הדבר ביחס לסעיף הבא: "הבטחה מוחלטת של אי-הפרעה לזרם-המים ממקורות-הירדן לישראל, בין על-ידי תיקון הגבול הצפוני ובין על-ידי הסכם בין שתי המדינות אשר יבטיח את מקורות-המים".

השר מ. בגין:

עם הסכם?

שר המשטרה א. ששון:

אני בעד הסכם.

יש כבר אלטרנטיבה של הסכם בין שתי מדינות שיבטיח את מקורות-המים.

אשר לירושלים השלמה, אנחנו צריכים שוב לחזור ולומר: הגדה-המערבית היתה בכיבושה של ירדן. זו היתה כל הזכות של ירדן. היא אמנם סיפחה אותה לממלכתה, אבל שום גוף בינלאומי ושום גורם בינלאומי לא הכיר בסיפוח הזה, לא האומות-המאוחדות, לא מועצת-הבטחון ואפילו לא הערבים עצמם. כל זכותם היתה זכות של כיבוש, וברגע שחזרנו וכבשנו את השטח הזה, פקעה הזכות שלהם. אם אנחנו רוצים לעשות את ירושלים שלמה, אין זה עניינה של ירדן. זה אינו צריך לעמוד כתנאי בינינו ובין ירדן.

אני בעד זה שייכתב הפסוק: "ייקבעו סדרים מיוחדים למקומות הקדושים לדתות השונות". זה בשביל כל העולם, זה לא בשביל ירדן בלבד; זה בשביל העולם המוסלמי, בשביל העולם הנוצרי, בשביל האומות-המאוחדות, לא בשביל ירדן. לירדן אין בעלות על המקומות הקדושים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל האם שביתת-הנשק עם ירדן לא היתה מבוססת על

זה שאלה הם הגבולות שלה?

שר המשטרה א. ששון:

לא, אלה הם גבולות זמניים, אלה הם גבולות של

שביתת-הנשק, גבולות של הפסקת מלחמה, כך כתוב במפורש בפריאמבל, שאלה הם גבולות

זמניים. השתתפתי במשא-ומתן לשביתת-הנשק ואני יודע את כל הפרטים של

הסכמי-שביתת-הנשק.

השר מ. בגין:

שם נקבע אפילו שכל צד משאיר לעצמו את הזכות

לתבוע זכויות על חלקים אחרים של פלשתינה.

שר המשטרה א. ששון:

לאט-לאט נתנו להם לנצל את ההסכם הזה. את סעיף 8

לא ביצעו כלל.

אשר לעניין ירדן, אינני מדבר על תכסיס, אני

מדבר על פתרון בינינו. אני חושב שעניין הגדה-המערבית ורצועת-עזה צריכים להיות

או אלטרנטיבה אחת, בלי עבר-הירדן, או שאנחנו יכולים לפתור את העניין על-ידי

הרצועה ועל-ידי הגדה-המערבית לפי מפה בטחונית, לפי מפה שצרכי-הבטחון יקבעו

אותה.

אינני חושב שאנחנו צריכים לתת להם את רמאללה,

כאשר היא יכולה בטווח כזה וכזה להפגיש את ירושלים. אבל אנחנו צריכים לבדוק את השאלה: או שאנחנו פותרים את הבעיה בתוך מסגרת הגדה-המערבית והרצועה, או שאנחנו יכולים לפתור אותה תוך הסכם עם ירדן. אני למשל הייתי מעדיף פתרון יחד עם עבר-הירדן. אני חושב שאנחנו צריכים לפנות את הרצועה. שם יש כ-300 אלף פליטים פלוס 50-60 אלף תושבים. יש שם 400 אלף ערבים. אסור לנו להשאיר אותם שם. אנחנו צריכים לעבד תכנית ליישובם הכלכלי ולשיקומם של 400 אלף אלה. וכאן דרושים מאות מיליוני דולרים. אני חושב שאנחנו יכולים להשיג אותם על-ידי הלוואה מפה ומשם ושגם ארגונים בינלאומיים יכולים לתרום אותם. אנחנו צריכים לבוא בתכנית לעבר-הירדן, כדי לשקם עד כמה שאפשר לפחות את אלה שהם ברצועה. אם לדון על-פי הסקירה ששמענו מפי שר-הבטחון, יש לנו כיום מבחינת הפליטים כ-200 אלף. אם אנחנו לוקחים את ירושלים עם תושביה הערביים, פירוש הדבר שאנחנו מספחים לישראל עוד 60-70 אלף ערבים שאנחנו מצרפים אותם לישראל. זה כבר יותר מדי. איננו יכולים לגרש את הערבים מירושלים. אבל אלה שהם כיום בגדה-המערבית יישארו בגדה-המערבית. ביחס ל-350 אלף או 400 אלף מרצועת-עזה צריך להיות משא ומתן עם עבר-הירדן, שחלק מהם יכולים לעבור לגור בעבר-הירדן. הם יהיו מקור-הפרנסה של עבר-הירדן. אם יביאו לשם את כל 400 האלף, הרי מבחינת עבודה, מבחינת בנייה, מבחינת כספים שיזרמו לשם, מבחינת העזרה של אונר"א, זה יהיה מקור שיוכל להבטיח לירדן את תקציבה ואת מצבה הכלכלי. אבל את זאת אנחנו יכולים לעשות רק תוך הסכם עם הערבים עצמם. והיום יש לנו אפשרות לכך. לפני דקות אחדות קראתי שיחה של המושל עם מוחמד ג'ראח. שמענו גם משר-הבטחון איך צריך לעודד את כל ראשי-העיריות בכיוון זה. הם יפתרו את הבעיה, ולא אלג'יריה ולא מארוקו. פה כתוב ביחס לפליטים: "ישראל תתבע ממדינות-ערב ומהמעצמות הגדולות לגשת להכנת תכנית יסודית לפתרון בעיית-הפליטים" וכו'. למה לנו כל זה? מי יגש? שנים יעברו ולא יגשו לעניין. שורש כל המשבר ושורש כל הרע והסכסוך, אשר בכל מקום דיברו עליו, זה עניין הפליטים. נפתח עכשיו פתח לשורש הרע הזה? יש לנו עכשיו אפשרות לגמור את זה. אם יש לנו לבוא בדברים עם מדינה ערבית כלשהי, זוהי רק ירדן. אם תרצה - מה טוב, אם לא תרצה - צריך לפתור את הבעיה בתוך גבולות הגדה-המערבית.

השר מ. בגין:

מה אתה מציע כהסכם עם חוסיין?

שר המשטרה א. ששון:

הרי אין אנחנו רוצים להחזיק בכל הגדה-המערבית.

השר מ. בגין:

מי אומר זאת?

שר המשטרה א. ששון:

כך נדמה לי. נדמה לי שאין לנו צורך בשכם ובעוד מקומות כאלה עם כל הערבים שלהם. לו היו נותנים לנו את ירושלים כולה יחד עם רמאללה, עם נבי-סמואל ולטרון, כל החלק הזה הוא מבטיח לנו את המדינה שלנו, יקחו להם את שכם.

השר מ. בגין:

למסור זאת לשלטונו של חוסיין?

שר המשטרה א. ששון:

אני מציע שתי אלטרנטיבות. אני חושב שהרבה יותר רצוי שנעשה הסכם עם חוסיין. כאשר אני קורא בעתון ש-100 אלף ערבים עברו כבר לגדה-המזרחית, אני מברך על זה. אם יש מישהו שלמד לקח ושהוא רוצה בכל-זאת להבטיח את עצמו ואשר עכשיו, בזמן הקשה הזה, מוצא עוז בנפשו להופיע כלפי העולם הערבי ולומר להם: "היו ריאליסטים, יותר אל נעשה הרפתקאות", זה חוסיין.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מתי הוא אמר זאת?

שר המשטרה א. ששון:

לפני שלושה ימים. בנאום שלו לאומה. זה היה נאום

יפה מאוד.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לא שמעתי זאת.

שר המשטרה א. ששון:

ישנו "קול ישראל" שקולט. הוא אמר שילמדו מהשגיאות שלהם ואל יתלו את הקולר על אחרים. מצרים וסוריה מאשימות את האמריקנים ואת הבריטים. אומר חוסיין: אל תתלו את הקולר באחרים.

שר הסעד י. בורג:

היום דרש את כינוס ראשי-המדינות.

שר המשטרה א. ששון:

צריך ללחוש לו באוזן. עד עכשיו לא עשו זאת. יש לרמוז גם לג'באדי ולאחרים. אנחנו מוכנים לנהל תעמולה ביניהם. אני מניח שיש להם עכשיו אפשרות להגיע אחרי-כך לחוסיין.

הפתרון הוא לצמצם את הבעייה ולרכז אותה בארץ-ישראל ובגדה-המזרחית עם שתי אלטרנטיבות, לעזוב את כל המדינות האחרות, עיראק, סוריה, אלג'יריה, מארוקו, לנטרל אותן עד כמה שאפשר, ולמהר להופיע עם תכנית שתתקבל על הדעת, ולהקל עד כמה שאפשר על ידידינו במערב שרוצים לעזור לנו. במידה שתבואו אל האמריקנים ואל הבריטים עם איזה דבר מצומצם ומרוכז, יהיה קל להם יותר מאשר לפנות לכל המדינות הערביות. כל זה כמובן בתנאי אם נצליח להוציא מכאן את מצרים ואת סוריה, שלא יהיה להם יותר עניין כאן, ואז, שלא במישרין, אנחנו מרחיקים מכאן את ברית-המועצות. זה דבר חשוב.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

באותה ישיבה של ועדת-השרים לענייני בטחון, שהשתתפתי בה בבירור, היו דברים מוסכמים ולא היו זקוקים להצבעה. היה דבר אחד שלא היה מוסכם ובעניין זה לא היתה הצבעה. אני מתכוון לגדה-המערבית. בדוקומנט שקיבלנו כתוב: "יימשך המשטר הצבאי בגדה המערבית, כשלב-מעבר, תוך חיפוש פתרון קונסטרוקטיבי לטווח ארוך". זה כתוב בפסוק (2). בפסוקים (3) ו-(4) מצאו כבר את הפתרון בלי חיפוש, ושם כתוב: "(3) ישראל מוכנה להיפגש לשיחות עם מלך-ירדן, תוך מגמה לבנות יחסי-שכנות טובים ולהגיע לאיחוד כלכלי בין שתי המדינות. (4) גבול-ישראל עם ירדן הוא נהר-הירדן".

עכשיו אני רוצה להעיר לגופו של עניין. מה שמעסיק אותי בכל העניין הזה, הוא בטחון ישראל. כיצד זה יושג מבחינה יורידית, אין זה מעניין אותי. אותי מעניין כיצד משיגים זאת למעשה. אני בדרך-כלל חושב שעלינו לעמוד על נתיבי-המים, על ירושלים המורחבת, על עזה, על הרמה-הסורית ועל סיני מפורזת. אני חושב שמלכתחילה צריך לתבוע את הרמה. ייתכן שקו-הנסיגה שלנו יהיה פירוז הרמה. עזה צריכה להיות כולה בישראל, כך גם ירושלים השלמה, בלי השופרות של גורן. מלבד זה יש לנו עניין מבחינת הבטחון בכל מה שמסובב את ירושלים. ואני חושב כי העניין הבטחוני הגדול ביותר, זהו פתרון בעיית-הפליטים. כשאני מדבר על פתרון זה אני מזהיר קודם-כל מלהזכיר את כל מדינות-ערב, שאין לזה שום ערך מעשי בשבילן, מחוץ למליצה, אבל זה מכניס אותן כגורם לחוזה-השלום, שבכלל לא יקבלו שום חוזה כזה, אבל כשיגיעו ל"ברית" יישבו גם הם כמחותנים ליד השולחן.

מדובר גם על מילווה בינלאומי ועזרת המעצמות.

בעניין המילווה הבינלאומי צריך עוד משהו לעשות, זה לא רק עניין של מדינת-ישראל. יש לקחת את ענין הגדה המערבית בתור מנוף להשגת אותם הדברים, שנגיע לידי מסקנה שעליהם אי אפשר לוותר. אמר פעם הרצפלד באיזה דיון: שלחתי להם את האולטימטום הראשון. אני מדבר על כך מה יהיה האולטימטום האחרון. מה הם הדברים שאנחנו חושבים כי אלה הם תנאים מוקדמים להסדר וכיצד זה יושג?

אני אומר בפירוש כי הגדה-המערבית אינה נחוצה

לנו, היא תביא לנו יותר נזק מאשר תועלת. הנה היו שתי מלחמות: בשנת 1948 וב-1956, לגבי שתי המלחמות האלו שמעתי פעם מצד זה ופעם מצד אחר על "בכיה לדורות". אינני רוצה לקרוא בשמות, אבל משני הצדדים שמעתי על "בכיה לדורות" באותה מלחמה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

רק מן הצד הזה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

פעם שמעתי זאת מבן-גוריון ופעם מפי יגאל אלון.
אחרי-כן, לגבי סיני שמעתי גם-כן על "בכיה לדורות" מפני שוויתרנו על איזה דברים.

אני חושב שסיפוחה של הגדה-המערבית למדינת-ישראל יהיה עניין של בכיה לדורות. זו היא הכרתי העמוקה. והדברים הם פשוטים בתכלית הפשטות. יש מיליון ו-600 אלף ערבים עם הריבוי הטבעי שלהם וחוסר-העלייה שלנו. גם אני מאמין שיבוא פעם זמן ותבוא עלייה מרוסיה. אבל מתי? איש מאתנו אינו יכול להגיד. אני חושב שאם נספח את הגדה-המערבית לישראל, נצטרך להשקיע שם - גם מבחינה מדינית וגם מבחינה כלכלית - את לשד עצמותיה של מדינת-ישראל ושל העם היהודי. רבותי, אל תכניסו לכם לחיק יונים צלויות. יכול להיות שנוכל להחזיק בה חודשיים, תהיה עוד מגבית, יהיו עוד יהודים שיתנו כסף, ניחא. אבל שנים להחזיק אותם? להחזיק אותם שבע שנים עד שתנתן להם זכות-בחירה או שתהיה בכלל קומבינציה כזו שממנה צומחת עוד מדינה ערבית, המדינה הארבע-עשרה, מדינה בינינו לבין חוסיין - מדינה כזו גם לא תוכל להתקיים, כעבור שלושה-ארבעה חודשים לא תוכל להתקיים. היא תהיה קטועה מכאן ומכאן.

איננו אשמים בדבר, שכתוצאה מהתפתחותה של התנועה הציונית ושל מפעלינו בארץ הגענו לזה מה שיש לנו מבחינת העם היהודי שישנו בארץ.

השר מ. בגין:

השואה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

איננו אשמים שיש לנו טריטוריה כזו של ארץ-ישראל. אני אוהב עד היום הזה את ארץ-ישראל יותר מאשר את מדינת-ישראל. אבל כאשר אני מעורה קצת בחיינו, כמו כל אחד מאתנו, בחיים של האתמול ושל היום, ואני רואה לפני את המחר של מדינת-ישראל המורחבת, עם האחרייות שלנו למה שיש בתוך הגדה-המערבית - אנחנו ניחנק בה.

יכולה להיות תבוסה שהיא כתוצאה מנצחון. אני חושב שבצירוף הגדה-המערבית כמו שהיא, עם האוכלוסיה הערבית הזאת, תהיה תבוסת מדינת-ישראל, לעומת זאת נראה לי שעכשיו השעה הגדולה שאנחנו נופיע בתכנית לפתרון בעיית-הפליטים בתוך עבר-הירדן או בתוך הגדה-המערבית, או במה שיישאר מהגדה-המערבית, לאחר שנבטיח לנו מה שאנחנו צריכים להבטיח. וצדקה עשה לנו הקב"ה שיש איזה דבר שנקרא חוסיין, שאני יכול לגלגל לשם ולא לקבל עלינו את המעמסה האיומה הזאת של החזקת אוכלוסייה כזאת, שתלך ותתרבה. תוכלו לתאר לעצמכם מה תהיה "הלואאיות" שלהם למדינת ישראל. אני יודע אותה ואני יכול לתאר לי מה היא תהיה. זוהי אירידנסה חמורה מאוד. אינני יודע מה יהיה לדורות. כאשר דיברו על בכייה לדורות, היה זה פחות מדור אחד. אינני יודע מה יהיה בעתיד-הרחוק, ואינני יכול לראות את כל זה. אבל אם אנחנו צריכים לראות את הדברים הללו בתחום הראייה הקרובה פחות-או-יותר, אני חושב שהעניין הזה של הגדה-המערבית יכול לשמש לנו מנוף רציני מאוד גם להשגת אותם הדברים בתור גורם מסייע, שלגבי תפקידים שונים הם בשבילנו, כולם או רובם, חשובים ממדרגה ראשונה. זוהי השאנסה האמיתית הראשונה שאנחנו נוכל לפתור את שאלת-הפליטים. זוהי גם שאלה בטחונית ממדרגה ראשונה, שהיא רובצת עלינו כל הזמן, ומשנה לשנה בעצרת ומדי כל חמש שנים העניין מחמיר והולך.

על הדבר הזה דיברתי גם בוועדה.

שר הדואר י. ישעיהו:

כשקראתי את החומר תוך הישיבה לא הבינתי את הסעיף של עמ' 4, שכל התכנית הינה סודית בהחלט ופנימית. אני מבין שהיא סודית, אולם אינני מבין מדוע היא פנימית. לא מובן לי למי מכוונות כל ההחלטות האלו, בייחוד שאנחנו אומרים שאנחנו רוצים לצייד את שר-החוץ בסיכומים ובהחלטות. אני חושב שהיא לא תהיה פנימית, אלא חיצונית, זאת אומרת אנחנו קובעים הצעות שייצאו לאוויר-העולם ויונחו על איזה שולחנות בינלאומיים. אם אנחנו ניגשים כך לעניין, אפשר לראות את הדברים באור זה כהצהרה, כהחלטה כלפי חוץ, שאנחנו מניחים את התנאים שלנו למשא-ומתן.

אם כך, הרי הקטע הראשון ביחס למצרים הוא ברור

לגמרי ואין לי מה להעיר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם עם חתימת חוזה?

שר הדואר י. ישעיהו:

על זה עוד אדבר.

בעניין סוריה אני תמים-דעים עם השר ארן, שכאן

פירוז והבטחה אינם מספיקים, בין שיהיה חוזה-שלום ובין שלא יהיה חוזה-שלום. אני חושב שעניין הרמה והבטחת המים - אינם יכולים להיות מובטחים על-ידי חוזה

והסכמה. אני חושב שאת הרמה אנחנו צריכים להחזיק בידינו.

הבעייה הקשה ביותר היא לגבי מה שכלול בפרק השלישי, מה שנקרא הגדה-המערבית. בעניין זה אינני תמים-דעים עם השר ארן. אני חושב שאנחנו צריכים להחזיק את הגדה-המערבית עם כל הכרוך בזה. זוהי ארץ-ישראל השלמה. יעשה העם היהודי את המאמץ הנדרש ממנו כדי שזו תהיה ארץ-ישראל יהודית המאוכלסת ברוב מכריע של יהודים. אין זה לוחץ עלינו שניתן תשובה היום, אם לספח או לא לספח, כי כרגע לא הכל תלוי בנו. יש בבעייה הגדולה הזאת לומר גם משהו מצד המוסדות הבינלאומיים. הם בוודאי ילחצו עלינו. למה לנו למחר לקבוע עמדה כזו, שאנחנו רוצים להיפטר מהגדה? אנחנו נחזיק בה בתנאים מסויימים ונראה את ההתפתחות. נניח שהדבר יימשך שנים אחדות. יש לנו אפשרות להחליט כעבור שלוש עד חמש שנים מה שהשר ארן מציע כעת. למה היום?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש לבוא לעצרת-האו"ם ולהניח את זה על השולחן? למה זה מכוון? אומרים ששר-החוץ מחכה לדעת מהי החלטת הממשלה. לא נחליט בעניין זה של הגדה-המערבית. אין זה לוחץ עלינו להחליט עכשיו. זה עניין כבד מאוד, אבל לא נחליט עכשיו, לא החלטה חיובית ולא החלטה שלילית. אני מציע להשאיר את זה סתום, נראה מה יהיו הלחצים, מה תהיה ההתפתחות. בכלל אני חושב שעל חלק מן ההצעות האלו אין חובה להחליט עכשיו.

ניקח למשל את גבול-ירדן. כתוב: "גבול-ישראל עם ירדן הוא נהר-הירדן". אני רוצה כך. אבל מי מחייב אותי, כלפי פנים או כלפי חוץ, לכתוב את הדבר הזה ולנסח אותו במיסמך? אני רוצה שיהיה כך, אבל נראה איך יתפתחו הדברים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אז אתה צריך לקבל על עצמך מיליון ו-600 אלף

ערבים.

שר הדואר י. ישעיהו:

נראה איך יתפתחו הדברים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מתי נראה?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אתה רוצה לכבוש ידידים שיעזרו לך.

שר הדואר י. ישעיהו:

זה לא יכבוש ידידים. יש פה דברים שביחס אליהם

יגידו: הגזמתם.

ביחס לשאלה שעורר השר ששון, העניין של

חוזי-שלום עם הערבים. הוא טען בלהט, שאין לצפות לזה שכל מדינות-ערב תסכמנה

ללכת לחוזה-שלום, אלא אולי להסדר ולהסכם. אולי יש משהו במה שטען. אבל אני רוצה

להפנות תשומת לבכם לנקודה אחת, שלפי דעתי היא תנאי לכל הסכם, והיא: שתיפסק

הלוחמה של הערבים נגדנו. אם הם מכריזים על כל במה בעולם שהם במצב מלחמה עם

ישראל, אינך יכול להגיד שאתה יכול לעשות את כל ההסכמים האלה. חוזה-שלום פירושו הפסקת הלוחמה, הפסקת ההכרזות שהם נמצאים במצב של לוחמה עם ישראל, ולכן הכל מותר להם.

אשר לעניין יישוב הפליטים, אני מצטרף לאלה שאמרו כי לא נפרט באילו מדינות יישבו אותם, באזור הקרוב או הרחוק, יש לומר זאת באופן סתמי ואין צורך בפירוט ובהכנסת גורמים שונים בשמותיהם.

לבסוף הערה אחת, שיש בה הצטרפות להערת השר ששון בישיבה קודמת. היה מצב מסויים וישנה ועדת-שרים לענייני בטחון שהיא היתה צריכה לעסוק בזאת. אבל צריך לתת את הדעת על-כך שהממשלה מחולקת לאורך-ימים "לליגה א' ולליגה ב'", יש ועדות העוסקות בעניינים שונים. אבל צריך לשמור על הממשלה כמוסד אחד לקליעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הממשלה יושבת כל היום כיחידה אחת. איך מכינים

חומר - האם לא על-ידי ועדות?

שר הדואר י. ישעיהו:

צריך היה להרצות על החומר הזה.

שר המשטרה א. ששון:

בפסוק הראשון של הפרק על בעיית-הפליטים, נאמר:

"הטיפול בפליטים הערביים, הן ברצועת-עזה והן בגדה-המערבית, יישאר בידי אונר"א". הייתי אומר: "החזקת" ולא "הטיפול". לטיפול יש משמעות רחבה מאוד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דומני שפה המובן של טיפול הוא החזקה.

שר הסעד י. בורג:

יש פנים לכאן ולכאן.

שר השיכון מ. בנטוב:

יש לי קודם-כל שלוש הערות מוקדמות.

(א) אני מצטרף גם כן להערתו של השר ששון בישיבת הבוקר, שחלוקת הסמכויות בין ועדת-השרים ובין הממשלה, היא קצת לא בסדר. אני מבין שבזמן המלחמה צריך להיות איזה גוף קטן שמתייעץ כל יום בעניינים שוטפים. אבל בענייני קביעת מדיניות בקווים יותר רחבים - בפרט במצב שארבעה-עשר מחברי-הממשלה הם חברים בוועדה, ושבעה חברים הם מחוץ לוועדה - זה עניין קשה מאוד. אם אנחנו פועלים על בסיס של אחריות קולקטיבית, קשה מאוד שחברים שאינם בוועדה יקבלו אחריות קולקטיבית על דברים שלא שותפו בהם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יושב בוועדה נציג שלך.

שר השיכון מ. בנטוב:

יש גם אחריות אישית. אני מעיר הערה, כי להבא

צריך ללמוד מזה לקח.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זאת אומרת שלא תהיינה שום ועדות?

שר השיכון מ. בנטוב:

יש ועדות, אבל בתחומים מסויימים.

(ב) בענין המהימנות של אינפורמציה. רציתי לשאול

בקשר לשבויים הסובייטים. אמרו לי ששאלו אתכם בוועדה והיתה הכחשה. אני מכיר אחדים מאלה שלקחו בעצמם את השבויים, אחדים מהם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם זה לא שייך למדור שאלות ושאליות?

שר השיכון מ. בנטוב:

שמע בסבלנות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איפה לוקחים סבלנות?

שר השיכון מ. בנטוב:

בזמנים כאלה, אם כולנו נהיה בלי סבלנות, יהיה רע מאוד. היו הכחשות בעניין זה, בשעה שאני דיברתי עם אנשים שראו ולקחו בעצמם שבויים. שמעתי הקלטת-סרט של פקודות קרב ברוסית לתותחנים לירות.

השר מ. בגין:

זה נאמר.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ביחס לשבויים אני מכחיש בכל תוקף.

שר השיכון מ. בנטוב:

יכול להיות שאנחנו צריכים להחליט להשתיק זאת ולא לדבר על-כך. אבל הממשלה אינה יכולה להיות חסרת אינפורמציה. איך נביט אחד לעיני השני, כשנתחיל לא להאמין אחד לשני ביחס לעובדות?

שר הבטחון מ. דיין:

אני שומע בצמאון מה שאתה אומר. ייתכן שלקחו ואלי לא הגיעה הידיעה. תן לי איזה שם. לאוזני לא הגיעה איזו-שהיא ידיעה על לקיחת שבויים סובייטים. אם יש לך אינפורמציה אחרת, תן לי קצה-החוט ונברר. תן לי כתובת ושם, אפנה לרמטכ"ל. הוא עלי נאמן. האם בחזית הסורית לקחו את

השבויים?

שר השיכון מ. בנטוב:

כן. אמרו לי גם בסיני. אמרו לי זאת אנשים שלקחו

אותם.

(ג) ביום-חמישי צריכה היתה להיות ישיבת-ממשלה. הבינותי שהממשלה צריכה לדון על הקו שלנו לגבי ההופעה באו"ם. הישיבה נתבטלה. למרות האבל במשפחה באתי באופן מיוחד ונסעתי בחזרה. אני חושב כי כאשר אבא אבן יוצא לעצרת האו"ם, צריכה במצב כזה להיות ישיבת-הממשלה, כדי לקבוע את הקווים הגדולים.

מספר הערות בענין זה, כי יושבים פה אנשי משרד החוץ והם בכל-זאת מטלגרפים. אני חושב שאנחנו צריכים לצאת באופנסיבה הגדולה ביותר, - אני מרוצה מהתשובה שכתבנו לקוסיגין - בדעת-הקהל, אופנסיבה שתעמיד את ברית-המועצות בדפנסיבה ולהזכיר להם ולעולם מה עשו לפינלנד ואת הפקרת צ'כוסלובקיה.

השר מ. בגין:

בייחוד שפינלנד מייצגת אותם עכשיו.

שר השיכון מ. בנטוב:

זה גם מראה איך מדינות לוחמות יכולות להגיע

לשלום.

שר הבטחון מ. דיין:

אבל לא במזרח-התיכון.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני חושב שהם מנהלים עכשיו את "משפט הרופאים" במשטב העולמי. צריך להגיד זאת. אינני אומר שאת כל זה אנחנו, היינו ממשלת-ישראל או הנציגים שלנו, צריכים להגיד. אבל יש לנו צינורות לדעת-הקהל, לעתונות ולטלוויזיה. צריך להעמיד את ברית-המועצות בדפנסיבה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כמעט שטעיתי, חשבתי שאתה חושב כי אכן צריך

להגיד זאת.

שר השיכון מ. בנטוב:

לא. צריך למצוא את האווירה. אני רואה שזה עניין של מאבק ארוך מאוד גם בזירה הבינלאומית, גם בזירה עם ברית-המועצות וגם בזירה עם הערבים. אני מציע שנקים מרכז ללוחמה פסיכולוגית וגם ועדת-שרים ללוחמה פסיכולוגית. יש פה הרבה מאוד מה לעשות. זהו המדיום הגדול בעולם. אנחנו ניצחנו באופן מזהיר מפני שהיו אנשים שישבו והכינו תכניות. מלבד זה ניצחו הבחורים. אבל מכינים דברים כאלה. אני חושב שמבחינה פוליטית ומבחינת התעמולה אנחנו צריכים להכין זאת. מכל הצדדים מגיעות ידיעות, כי בכל משבר איננו מסבירים. צריך להיות מרכז קבוע, מטה פסיכולוגי למלחמה פסיכולוגית לשנים, ועל זה צריך להוציא הרבה כסף ובזה צריכים לעסוק המוחות הטובים ביותר שלנו. אני מציע להעמיד את זה על סדר-היום ושתהיה ועדת-שרים כזאת.

אנחנו נמצאים במצב כזה שכולם מוכנים ללחום, עד הערבי האחרון ועד היהודי האחרון. יושבים פה סוציאליסטים ולא-סוציאליסטים. יבטושנקו אמר פעם: "דגל איננו אשם אם ידיים מלוכלכות מחזיקות בו". ויש ידיים מלוכלכות של תלמידי סטאלין ובריה, המחזיקות בדגל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ידענו זאת לפני חמש-עשרה שנה.

שר השיכון מ. בנטוב:

האם אנחנו עושים חשבונות בינינו? יש כאלה האומרים שהם בכלל זורקים את כל הסוציאליזם בגלל סטאלין או בגלל מישהו אחר. אני אינני זורק את זאת. בשבילי יבטושנקו הוא יותר ברית-המועצות מאשר פדורנקו. לדאבוני פדורנקו הוא השולט עכשיו, ולא יבטושנקו. אני הושב שאין לנו מה להפסיד ועלינו לומר זאת באופן גלוי.

מלים אחדות ביחס לדוקומנט שלפנינו. בדוקומנט הזה ישנם דברים שהם אינם צריכים להיות סודיים, וכל החשיבות שלהם שהם אינם סודיים. יש דברים שהם צריכים להיות סודיים. יש דברים שצריך להחליט עליהם עכשיו ויש דברים שאין כל צורך להחליט עליהם עכשיו. מה שלא צריך להיות סודי ומה שצריך לומר בכל המקומות, זוהי הפורמולה שאני מקבל, כי נחזיק בכל השטחים עד שייחתם חוזה-שלום. יכול להיות שמה שאומר השר ששון יש בזה איזה דבר. אני אומר כי בשלב זה אנחנו צריכים להגיד לעולם: אנחנו רוצים בשלום. תצביע ברית-המועצות נגד שלום ואנחנו נהיה בעד שלום. זה יהיה הקו המבדיל, וזה מספיק לי.

שר המשטרה א. ששון:

אם זהו תכסיס, זהו עניין אחר.

השר מ. בגין:

זה המפתח לכל הבעיה המדינית.

שר השיכון מ. בנטוב:

זה מספיק לי, שלא נחזיר את השטחים עד שיהיה

שלום. זה יהיה הדבר הראשון.

ישראל לא תוותר לעולם על השטחים שבידיה עד

שיהיה חוזה-שלום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מראש מסכים לוועדת-עריכה.

שר השיכון מ. בנטוב:

דבר שני: אני מיעץ גם לאלה שרוצים את

הכי-יותר, שידברו ככל האפשר פחות, ככל שרוצים יותר - צריך לדבר פחות. גם כיום צריכה להיות הפורמולה שלא יצאנו לכיבושים, אלא אנחנו רוצים להבטיח שלום ובטחון של הגבולות. זוהי פורמולה אלגבראית שמספיקה לכל. אם להכניס למדינה את קלקיליה או לא, וכדומה - יש דברים שלא היום אנחנו צריכים להחליט עליהם. עדיין אין הערבים או משהו אחר יושב אתנו ליד השולחן, כך שנצטרך לומר להם כן ירדן או לא

ירדן. אולי נחוצות החלטות כאלו בשביל היהודים או בשביל עצמנו, שאנחנו מפרדים שמא נותר ואנחנו קושרים את ידינו בהחלטה. אנחנו צריכים להחליט מה נחוץ עכשיו ובשביל עכשיו הפורמולה הזאת מספיקה.

ביחס לירדן אינני יודע מדוע כתוב "מלך-ירדן" ולא כתוב "מדינת ירדן". אנחנו מעוניינים לפרוץ פירצה בחזית הערבית המאוחדת. למרות כל הנסיונות שלהם להתגבש שוב, אינני יודע אם המפלגות האלו תעבורנה מבלי שהם ישלמו מחיר קשה בפנים. כמה זמן זה לקח עד שפארוק נפל אחרי המפלה? שלוש שנים. נופלים. זה לא יכול להישאר כפי שזה עכשיו. הם נפלו.

שר האוצר פ. ספיר:

פארוק היה לגבי האוכלוסיה גם איזה דבר סוציאלי.

שר השיכון מ. בנטוב:

עוד תהיינה שם תהפוכות במדינות ההן. גם המצב הכלכלי ישפיע. אינני יודע עם מי נשב ועל מה נשב. אם אנחנו יכולים להגיע לפירצה בחזית הזאת, זה חשוב מאוד. עד עכשיו, כאשר דובר עם הערבים, אפילו עם ערבים אינטלגנטים, על שלום, אמרו: לישראל אין מה לתת לנו, למה לנו שלום? עכשיו יש לישראל מה לתת: סיני, חלק מהרמה, חלק מהגדה. יש להם איזה פיתויים לשבת איתנו. לכן אני אומר שאיננו חייבים היום להחליט על הצורה הסופית של הגדה-המערבית. יכול להיות שאם יהיו כמה תיקוני-גבולות נאמר, תיקן ירדן את זאת ויהיה חוזה-שלום ושיתוף פעולה כלכלי בינינו. שרת אמר פעם: מי יודע מי תהיה המדינה השניה שתגיע לשלום אתנו, לבנון צריכה להיות הראשונה. אינני יודע. אם אפשר לפרוץ חזית זו, עלינו לנסות.

אני מדבר רק על הדגשים. יש דברים שלא צריך להחליט עליהם היום. לא צריך להחליט עכשיו מה יהיה בגדה-המערבית - לא צריך להחליט בכיוון זה או שני. אנחנו צריכים לעשות עובדות, לפתח אדמיניסטרציה ולהראות לעולם איך אנחנו מנהלים כאן את העניינים. הדבר האחרון הוא עניין היחס לאוכלוסיה הערבית.

ועוד דבר. השר גבתי כבר בדק זאת. אין זה מספיק לעשות תכנית ליישוב פליטים, אנחנו צריכים להתחיל מיד בביצוע תכנית ליישוב, נניח, של עשרת אלפים או 15 אלף משפחות של פליטים בחקלאות וחלק בתעשייה, בגדה-המערבית, באותם השטחים שאפשר לעשות זאת. אני חושב שאנחנו יכולים לקבל לעניין זה מיליוני דולרים בעולם, זה יצור פרוספריטי עצומה אצלם, זו הפרנסה שהם מחפשים, זה יקשור אותם, זה יתן להם שגשוג כלכלי שלא היה להם קודם, וזה יצור גם שגשוג כלכלי אצלנו. אין זה רק עניין של שוק לצרכים, אלא למכשירים, לבנייה, למכונות, ואתה יוצר בעניין זה כבר איזו-שהיא תשתית פסיכולוגית ופוליטית, שהם יהיו קשורים בעניין זה ואתה תראה לעולם איך ישראל פותרת בעיית פליטים. אינני מעוניין לתת עכשיו פתרון לכולם. מספיק להראות איך בשעת אוקופציה צבאית מחפשים דרך ליישב 15 אלף משפחות של פליטים. נקבל למטרה זו מאות מיליוני דולרים. זה יחייה את שתי הארצות, זה ישנה את כל הפסיכולוגיה ואת כל הטנדנציה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר גבתי, מה זה שתקת כל הזמן? יש לך פרוספריטי

בכיסים ואתה שותק?

שר השיכון מ. בנטוב:

זה רק שבוע-ימים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שאלת-הפליטים קיימת כל-כך הרבה שנים.

שר השיכון מ. בנטוב:

בגדה-המערבית? היא לא היתה בידינו. היום אנחנו יכולים להראות מה אפשר לעשות שם. זו תהיה אולי דוגמה גם למקומות אחרים. אומרים שיש 200 אלף דונם בבקעת-הירדן.

השר מ. בגין:

האם זה טוב ליצור רצועה מאוכלסת כולה ערבים בינינו ובין עבר-הירדן? האם זו איסטרטגיה טובה?

שר השיכון מ. בנטוב:

פה ישנה בעיה אחת, אולי זה קובע הכל, אם אנחנו רוצים בגדה או לא. אם אנחנו אומרים שאנחנו רוצים בגדה, שאנחנו רוצים לצרף אותה לישראל, לא יעזור לנו שום דבר, וכעבור שנתיים או שלוש שנים או חמש שנים הם ישיגו שיווי-זכויות, וזו תהיה מדינה דו-לאומית, וכעבור עשר או עשרים שנה יהיה לך רוב ערבי במדינה. ואם תרצה לתת להם סטאטוס-נחות מבחינה אדמיניסטרטיבית ופוליטית, אתה מזמין לך אלג'יריה שניה. זו לא תהיה מלחמה פרטיזנית של כמה קבוצות בתוך 2.5 מיליון יהודים, אלא זו תהיה מלחמת-שחרור של מיליון-וחצי ערבים נגד סביבה שיש בה קצת יהודים.

אי-אפשר לחשוב על-כך שאנחנו ניישב את

הגדה-המערבית ביהודים. מניין יבואו היהודים האלה? יש לנו בארץ מקום די ל-7 או 8 מיליון יהודים. אם נחיה את הנגב, יהיה לנו די מקום ליישב אותם. האם אנחנו צריכים ליצור לעצמנו כאב-ראש נוסף? אין אנחנו צריכים להחליט עכשיו בענין הפליטים ובענין הגדה-המערבית. זה רק ענין של הלך-רוח בתוכנו. אבל אנחנו צריכים להתחיל ליישב בשנה הקרובה, או בשנתיים הקרובות, 10 אלפים או 15 אלף משפחות של פליטים. זה יכול לעשות מהפיכה גם במזרח-התיכון, גם בדעת-הקהל הבינלאומית וגם בישראל.

עברנו בהצלחה מלחמה מאוד קשה. אנחנו עומדים

עכשיו בפני מאבקים פוליטיים קשים, אבל כיום אני פוחד יותר ממלחמת יהודים ביהודים, וזה מתחיל כבר. אנחנו רואים זאת בעתון "הארץ" ובהודעות שונות בעתונות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה אינו שייך לכאן.

שר השיכון מ. בנטוב:

אם יש חברים ושרים שיש להם דעות פרטיות והכרזות

פרטיות וחשבונות פרטיים - שיתאפקו בזאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לחברים יש הרבה טענות, חשובות ולא חשובות. אבל

החברים שוכחים או אינם שוכחים, אבל אף-אחד לא אמר שמחוך לערבים יש לנו ידידים מעטים או ידיד גדול אחד, וגם לו יש ועדה. בוועדה הזאת הוא שואל אותנו: הגידו

לנו מה אתם רוצים, אולי נדבר בשפה אחת, אולי נדע מה כן ומה לא. יש פה דברים שאנחנו אומרים, זה רק בשבילך, השר אבן, ואלה הם דברים שאנחנו אומרים בשבילם. פתאום מבדילים פה: זה תכסיס. האם מספיק שאתה תגיד שאתה רוצה את שארם-א-שייד?

שר השיכון מ. בנטוב:

גם ביחס לידיד יש תכסיסים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל תובעים מאתנו או מבקשים מאתנו לומר את דברנו. רוצים לדעת מה אומרת ישראל.

המנכ"ל מר א. לבבי:

הבעיה היא יסודית יותר. גם הם חושבים וכותבים. יש להניח שיש להם גם רעיונות לא-טובים בשבילנו. אנחנו מפקירים את העניין אם איננו אומרים מה אנחנו רוצים.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה קודם-כל לומר שהמיסמך שלפנינו הוא בפירוש איננו זה שאפשר לומר כי היא סוכם בוועדה. אמנם אין זה פסול עלי, אבל אחרי-כן חלו בו עריכה וטיפול כזה, והתברר שאין זה דומה למה שדובר בוועדה.

גם בוועדה היתה לי אולי דעה קיצונית מבחינת הגישה לשאלה, והיום כאן עוד יותר. אני מסכים שיש לנו שני סוגי שאלות: כלפי חוץ וכלפי פנים. אבל אלה שכלפי חוץ הם גם כלפי פנים. אינני מציע שנאמר משהו כלפי חוץ שאיננו שריר וקיים גם כלפי פנים, בעיקר אם כלפי חוץ אנחנו עומדים על קו אחד. אבל יש דברים שצריך לומר אותם רק כלפי פנים, ולא כלפי חוץ. אבל לא-כל-כך האמירה. יש דברים שאנחנו חייבים להחליט עליהם מהר. אולם לגבי שני הדברים יחד אנחנו צריכים להחליט עכשיו רק במה שאנחנו מוכרחים להחליט עכשיו. לכן לדעתי צריך להיות פה צמצום. לדעתי יש פה דברים רבים מאוד שאין אנחנו צריכים לומר עכשיו, וזה בגלל שתי סיבות: א) אנחנו הולכים בדרך כל-כך קשה וארוכה, שמספיק ביחס לכל התחייבות שנעשה אותה בזמנה, פרט לדברים היסודיים שאנחנו צריכים לעשות עכשיו; ב) אנחנו פותחים לעצמנו חזיתות. מספיק שנצמצם את עצמנו, כי תהיינה מולנו מהלומות קשות מאוד. אני רוצה מינימום.

אני מציע להשמיט את הפיסקה על ביטול הסכמי-שביתת-הנשק. לא שאני מתנגד לכך. אבל, אם נביא ונכריז כלפי חוץ, הסכמי שביתת-הנשק בטלים, אנחנו פותחים לעצמנו עוד חזית. הנה ישנה לבנון ששומרת על הסכמי-שביתת-הנשק. יש סעיף בהסכמים, האומר שאף מדינה אינה זכאית לבטל בעצמה. כך כתוב, שהמדינות החתומות על הסכמי-שביתת-הנשק אינן רשאיות לבטל סעיף זה וזה, זה עניין התוקפנות וכו'.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

גם לאחר מלחמה?

שר הבטחון מ. דיין:

גם לאחר מלחמה. היינו במלחמה וחזרנו להסכמי-שביתת-הנשק. למעשה מה שאנחנו אומרים, זה באופן חיובי שיש ביטול שביתת-הנשק. אני מציע שנעמוד על כך. ברגע שנכריז כלפי חוץ שהסכמי-שביתת-הנשק בטלים, אנחנו מוסיפים עוד נושא לדיון. זה לא נחוץ לנו, ולא נחוץ לנו להכניס עכשיו את לבנון לעניין. לא דרוש לנו לעמוד בקונפליקט עם מועצת-הבטחון, כי כתוב בהסכמי-שביתת-הנשק שהצדדים אינם זכאים לבטל אותם. היינו במלחמה עם מצרים ב-1956 וחזרנו להסכמי-שביתת-הנשק. הדבר בטל למעשה, אבל לא צריך לומר זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם אנחנו מכירים עכשיו בשביתת-הנשק עם מצרים?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

הודענו שהסכם-שביתת-הנשק עם מצרים בטל.

שר הבטחון מ. דיין:

אינני יודע אם אנחנו מכירים בהסכם, אבל הכרנו בגבולות רצועת-עזה. אינני יודע אם הלכנו לישיבות ועדת-שביתת-הנשק, אבל בפועל נהגנו כלפי מצרים לפי הסכמי-שביתת-הנשק. אלמלא הכרנו בהסכמי-שביתת-הנשק, היינו נותנים למצרים לשבת ברצועת עזה? בוודאי שזה היה מתוך לחץ, אבל גם על-פי ההסכמים.

שר האוצר פ. ספיר:

את ניצנה לקחנו בניגוד להסכם-שביתת-הנשק.

שר הבטחון מ. דיין:

אז עוד היתה שביתת-נשק, אבל לקחנו אותה מטעמים

שלקחנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הודענו שזה בוטל.

שר הבטחון מ. דיין:

הודענו שקמה מלכות-ישראל השלישית ולא נצא

מיוטבתה.

היום, בתאריך הזה, ב-19 בחודש יוני, כאשר אנחנו הולכים לעצרת שהיא תביא המלצות למועצת-הבטחון, אני מציע שלא נכריז איזו הכרזה שתביא לנו חזית נוספת שאיננה הכרחית, שיתקיפו אותנו בחזית נוספת. כלפי חוץ נאמר: ישראל מציעה חתימת חוזה-שלום עם מצרים, סוריה וירדן, על יסוד הגבולות הבינלאומיים. את הגבול עם ממלכת-ירדן יהווה נהר-הירדן. זה רק בשביל ההסבר. למעשה הגבול הבינלאומי של ירדן הוא נהר-הירדן. בזה אני רואה את הפסוק העיקרי שאנחנו מציעים חוזה-שלום למצרים, סוריה וירדן על יסוד הגבולות הבינלאומיים וכו'. מה שתובעים מאתנו לסגת לקווי-שביתת-הנשק, אנחנו אומרים: כל עוד לא נחתם חוזה-השלום תחזיק ישראל בחצי-האי-סיני וברמה-הסורית. רצועת עזה נכללת בשטח ישראל, בהתאם לגבול הבינלאומי. אינני מדבר אודות הגדה, כי אין צורך לומר דבר בעניין הגדה, כי בזה אנחנו נמצאים בתוך הגבול הבינלאומי.

לפי התוכן אני מציע איפוא לומר את הדברים הבאים: אנחנו מציעים הסכמי-שלום. עד שלא יעשו אתנו שלום, אנחנו נשארים מעבר לגבולות, בגדה-המערבית אנחנו נשארים עד הגבול. רצועת-עזה היא ממילא בתוך הגבול, אבל אפשר להדגיש זאת. את כל היתר אני מציע לא להעלות, לא חופש-השיט בסואץ לא במיצרי-טיראן ולא פירוז. מדוע? כי הסכם-שלום מובן שפירושו חופש-שיט בתעלת-סואץ ובטיראן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה גם מובן שזה לא שביתת-נשק.

שר הבטחון מ. דיין:

אנחנו אומרים שאנחנו רוצים הסכמי-שלום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בשביל מה אנחנו שמים את הראש בחול?

שר הבטחון מ. דיין:

אם אנחנו אומרים שאנחנו רוצים בהסכמי-שלום ועד

אז אנחנו יושבים במקומות שאנחנו יושבים, איזה שימת-ראש בחול זאת?

כל הפירוטים האחרים מקומם בשעה שיהיה דיון ולא

בהסכם-שלום, ואינני חושב שעכשיו יש דיון בהסכם-שלום. לא סוריה ולא מצרים, לא תשבנה אתנו עכשיו. נעמוד במצב הנוח ביותר, כאשר נמשיך לשבת בסיני משום שהן מסרבות לעשות אתנו חוזה-שלום ולא משום שהם אינם רוצים לפרז. אנחנו צריכים לתת

את הנימוק הכולל ביותר והפשוט ביותר. באמירתנו זו אין שום נימוק שיתפסו אותנו, לא אמרתם פירוז. צריך לצמצם את החזית על מה אנחנו נאבקים, שיהיה ברור לכולם, אנחנו רוצים בשלום, ואם אין שלום אנחנו יושבים במקומות שאנחנו יושבים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה חושב שמנדי לא ישאל: אתה רוצה חוזה-שלום עם

מצרים, ומה יהיה אחר-כך?

שר הבטחון מ. דיין:

אומר: על יסוד הגבול הבינלאומי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ומה עם שארם-א-שייך? אתה צריך להגיד דבר.

שר הבטחון מ. דיין:

מצרים טוענת בעניין שארם-א-שייך שהיא במצב של לוחמה אתנו. אבל גם בנדי, לכשיבוא לדון אתנו, יבין שאין זה ריאלי עכשיו להיכנס לפרטים של הסכם-שלום. אם בנדי יגיד, מצרים רוצה שלום והיא רוצה בפירוט הסעיפים - זה עניין אחר. האם אנחנו נמצאים במצב כזה עכשיו? עד כמה שקראתי בעתון, עמדתה של ארצות-הברית מדברת על ערבויות בינלאומיות לשיט. ערבויות בינלאומיות פירושן שאנחנו ניסוג ושיהיה לנו מיסמך בינלאומי זה או אחר שיהיה אחראי לכך.

אני מציע לומר בסעיף הראשון: אנחנו רוצים שלום
על יסוד הגבולות הבינלאומיים; כל זמן שלא יהיה שלום, אנחנו נמצאים בשטחים
שאנחנו נמצאים בהם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ומה עם הפליטים?

שר הבטחון מ. דיין:

אינני חושב שזה שייך הנה. הפליטים אינם בעייה
השייכת למלחמה הזאת, הם לא נוצרו במלחמה הזאת והם לא ייפתרו על-ידי השאלה
העומדת עכשיו בפני העצרת ובפני מועצת-הבטחון. כל נסיון לקשור את בעיית-הפליטים
בשאלה, שאנחנו רוצים לענות עליה, רק יסבך אותנו ואיננו ריאלי. כבשנו עד לנקודה
מסויימת ודורשים מאתנו לסגת לקווי-שביתת-הנשק. זהו ה"אישיו". אם אנחנו אומרים
שיש בעיית-פליטים, זה רק יעורר את העניין. זה לא יקל מעלינו את הלחץ שלוחצים
עלינו לסגת.

אני מציע לא לעורר את שאלת-הפליטים, היא לא
רלבנטית לדיון. זהו נושא שיגרום עוד סיבוך לעניין, ואין זה נחוץ.

אם כן אנחנו אומרים: אנחנו רוצים הסכמי-שלום
ולא - אנחנו יושבים. נאמר שירושלים השלמה היא בתחום מדינת-ישראל. ייקבעו סדרים
מיוחדים למקומות הקדושים לדתות השונות. בפסוק השני של הפרק על ירדן הייתי
כותב: "יימשך המשטר הצבאי בגדה-המערבית, כשלב-מעבר, תוך חיפוש הסדר
קונסטרוקטיבי לטווח ארוך." היינו, במקום המלה "פתרון" אני מציע לכתוב "הסדר".
זה כלפי חוץ.

כלפי פנים יש לומר במלוא הבהירות שהסדר זה צריך להיות מושתת על מימשל עצמאי של תושבי הגדה המערבית, כאשר הבטחון ומדיניות החוץ נמצאים באחריותה של ישראל. תושבי הגדה המערבית לא יהיו אזרחי מדינת ישראל. בשבילי ההחלטה הפנימית הזאת היא בעלת חשיבות לא פחות מאשר שגבול ישראל עם ירדן הוא נהר הירדן. איננו צריכים להודעי זאת, אבל כשאנחנו קובעים את המדיניות שלנו, עלינו לדעת ש- 1,250,000 ערבים אלה לא יהיו אזרחי מדינת ישראל. אנחנו צריכים לנהל מדיניות של שלטון צבאי במגמה לפתרון קונסטרוקטיבי או להסדר קונסטרוקטיבי. זה כלפי חוץ. אבל אנחנו חייבים לומר לעצמנו מה אנחנו רוצים. התנאי הוא שלא ייהפכו במרוצת השנים להיות אזרחי מדינת ישראל.

השר מ. בגין:

אתה עומד על מימשל צבאי?

שר הבטחון מ. דיין:

את זאת אינני אומר. אין לי פה נוסחה. מטרת חלומות היא לא איזה מין מימשל יהיה להם, אבל פה מה שקובע לדעתי הוא שהם לא יהיו אזרחי מדינת ישראל. ואם יתברר או עלול היה להתברר, שאין אפשרות לתת להם מימשל עצמאי במסגרת זו והייתי צריך לבחור בין הברירה שהם, פרט לירושלים, ישתייכו לירדן או שיהפכו לאזרחי מדינת ישראל, הייתי מעדיף שהם ישתייכו לירדן. אבל אם אפשר למצוא הסדר, שהגבול יהיה הירדן ושהם לא ישתייכו לחוסיין, אבל שיהיה להם איזה מימשל עצמאי, אינני מוכן לענות בשלילה מפני שמישהו מנענע בראש ולומר שהענין נגמר. לעת עתה הם אצלנו ויש מימשל צבאי, ויש פנאי של שנתיים שלוש שנים, כל זמן שהמשא ומתן נמשך, לראות אם אפשר להגיע לכך או לא. אנחנו צריכים להחליט פה אנחנו אומרים לחוסיין ואיך אנחנו נוהגים יום יום.

אשר לבעיית הפליטים: האחריות לפליטים הערבים,

הן ברצועת עזה והן בגדה המערבית, תישאר בידי אונר"א, בהתאם להסכם שהושג בין ממשלת ישראל ונציגי אונר"א. זה היה בשבילנו הישג עצום, שאונר"א מסכימה להמשיך לראות את הנושא הזה על אחריותה. אנחנו עומדים עשרים שנה אחרי מלחמת השחרור, חדלנו להיות אחראים לדבר הזה ששמו פליטים ולהחזקתם.

שר השיכון מ. בנטוב:

באופן פורמלי לא, אבל בדעת הקהל.

שר הבטחון מ. דיין:

באופן פורמלי אחראית לזאת אונר"א. חס וחלילה

לנו לזעזע אבן אחת או לבנה אחת במבנה הזה, כל זמן שאין פתרון לדבר הזה ושנקבל על עצמנו את האחריות כאשר אונר"א מסכימה להמשיך לשאת באחריות הזאת.

מצרים עשתה לנו חסד בעניין זה, כאשר ישבו

ברצועת-עזה. היא שלטון כיבוש צבאי, וזה לא היה שייך ל-300 אלף הפליטים. באופן תיאורטי יכלה אונר"א לקחת את הפליטים ולהעביר אותם למחנות במקום אחר. השטח השתייך למצרים והיו מחנות אונר"א. קיבלנו ממצרים את השטח, לא קיבלנו מאונר"א את מחנות הפליטים.

הפתרון איננו קשור בזה שאנחנו הולכים לעצרת.

איננו צריכים לקפוץ באיזה-שהוא דבר ולהתקשר עם בעיית-הפליטים.

אני מציע להוסיף עוד סעיף, אף-על-פי שאיננו

כתוב כאן: בשלב זה אין אנחנו מציעים בפומבי תוכניות ליישוב פליטים. אנחנו חייבים לחקור ולבדוק, אבל לא להוציא החוצה תוכניות ליישוב פליטים, כי אחרת

אנחנו עושים את עצמנו אחראים לבעיה זו. איננו מיישבים יהודים בגדה-המערבית בשלב זה, לא בחברון, לא בגוש-עציון ולא בג'יפטליק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני לא הצעתי זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

רענן וייץ מתהלך עם רעיונות כאלה, רוצים לעשות ישיבה יהודית בחברון, רוצים ליישב את גוש-עציון, רוצים לעשות התיישבות-נח"ל לאורך הירדן. אנחנו מחזיקים רק יומיים בשטחים האלה, לא החלטנו מה יהיה עתידו של החבל הזה, יכול להיות שנרצה ליישב שם פליטים ערביים, והנה באים ברעיונות כאלה! מה בוער לנו? אנחנו הולכים כעת לעצרת, משם נובל אחר כבוד למועצת-הבטחון. איננו צריכים לומר עכשיו דברים, פרט לאותם הדברים שאנחנו חייבים לומר אותם. אל לנו לעסוק בפליטים. עלינו לנקוט עמדה, שאונר"א ממשיכה לשאת באחריות מלאה לפליטים, הן בעזה והן בגדה-המערבית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ולא לעשות איזו תכנית?

שר הבטחון מ. דיין:

עוד נשב הרבה ישיבות. זה לא חסר לנו עכשיו. כלפי חוץ לא לעורר "כלב ישן". אם תגיד שאתה שותף לפתרון הבעייה, יבואו אליך בהצעות ובחצאי-הצעות. אינני מקבל את הארגומנט, שאם אנחנו נציע הצעות, יתמכו בנו שנישאר בסיני או דבר אחר שיכירו לנו טובה בגלל זה שנציע תכניות ליישוב

פליטים. עומדים שלושה מלכים: נאצר סגר את תעלת-סואץ, הסורים אינם רוצים לחתום על קו-הפסקת-אש וחוסיין עומד בלי ירושלים, ועל שפת-הירדן. אלו הן הבעיות העומדות שם. ועל זה יהיה הלחץ עלינו: בבקשה, יהודים, נחזור לקווי-שביתת-הנשק. ועל זה אנחנו צריכים לומר: שלום או שאנחנו יושבים פה, שלום לאורך הגבולות הבינלאומיים.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני רוצה לגעת בשלוש נקודות בקשר למיסמך הזה. אבל אני רואה לנכון להקדים הערכה לגבי המצב, שהיא בעיני גם נקודת המוצא לגבי הדברים הכלולים במיסמך.

אני רואה תקופה ארוכה של מאבק מדיני, אם יעמוד לנו אורך-הרוח ואם יהיו לנו עצבים. אם התקופה תהיה קצרה, זה יהיה רע. ייתכן שהתקופה תהיה ארוכה לא רק במידות של חודשים, אלא אפילו במידות של שנים, אם אמנם אנחנו נעמוד על-כך באופן איתן, שלא תהיה נסיגה מן השטחים שאנחנו מחזיקים בהם, אלא אם יהיה הסדר של שלום ושל בטחון לישראל. שנית, אני רואה סיכוי קלוש ביותר להסדר של שלום ובטחון לישראל נוכח המצב שמתהווה עכשיו בארצות-ערב. ומכאן מסקנות לגבי בטחונה של ישראל בעתיד. אפילו אם יהיה הסדר של שלום או הסדר של אי-התקפה, או יהיה כל הסדר אחר, אנחנו עומדים בפני סכנה רצינית של חידוש העוצמה הצבאית הערבית תוך מגמות של השמדת ישראל בשלב מאוחר יותר. דומני שזה נתון המחייב אותנו. מכאן מסקנה לגבי בניין הצבא, לא למלחמה שעברה, אלא למלחמה האפשרית בעתיד. ומכאן מסקנה לגבי הגבולות, שאנחנו צריכים להחזיק אותם, שהם מתחייבים מצרכי הבטחון של ישראל, כפי שהוכח במשך עשרים השנים שחלפו. מכאן גם מסקנה, אולי היא רחוקה - אבל איש אינו יכול להגיד בוודאות, אם אנחנו מדברים על יחידת-זמן של עשר שנים, כמו שהיתה בין מיבצע-סיני לבין המלחמה האחרונה, או פחות או יותר, אבל אינני חושב שאם אמנם זו תהיה ההתפתחות, שמדינת-ישראל תוכל להמתין להתעצמות ערבית כפי שהיתה ערב-המלחמה הזאת, עם המגמה הברורה והמוצהרת,

שהמניע אותה היא השמדת ישראל. הואיל וזה כך, רוצה אני להעיר שלוש הערות. אין אני מקבל את ההערה הכלולה פה לגבי הנסיגה לגבולות הבינלאומיים, בעיקר לגבי סוריה. העניין טעון בדיקה גם לגבי סיני. אינני מעלה על דעתי שנחזיק את כל חצי-האי-סיני, אם יהיה שלום. אבל כל עוד אין הסידור יכול להיות מושתת על הסדר-שלום, אינני חושב שאנחנו צריכים להצמיד את עצמנו אל הגבולות הבינלאומיים, בעיקר בכל הנוגע לרמת-הגולן. וזהו עניין למשא-ומתן. אינני חושב שנצטרך בכל תנאי, גם כשהיה הסדר, להחזיק בכל רמת הגולן שאנחנו מחזיקים עכשיו, ועל-אחת-כמה-וכמה לא בכל סיני. אבל אני חושב שצרכי בטחונה של ישראל מחייבים אותנו לעמוד על-כך, שיהיה גבול כזה, בצפון ובדרום, שהוא יאפשר להבטיח את בטחונה של ישראל.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

למה סוריה תחתום אתנו חוזה-שלום?

שר התחבורה מ. כרמל:

מפני שהפסידה את המלחמה.

בעניין המים: אני חושב שהנוסחה על הבטחה מוחלטת

של אי-הפרעה לזרם-המים ממקורות-הירדן לישראל היא אשלייה. הבטחה מוחלטת שלא יהיה נסיון נוסף להטיית הירדן היא אשלייה. אינני חושב שאנחנו צריכים לנטוש את האחיזה שלנו המבטיחה את מצבנו לאחר כל מה שהיה בשנים האחרונות, ולאחר שאין שינוי יסודי, ולפי התחזית שלי לא יהיה שינוי יסודי בבטחונה של ישראל, אפילו אם יהיה שלום.

אשר לעניין הפליטים, יש לי דעה שהיא נוגדת את דעתו של שר-הבטחון. הצהרנו פעמים רבות בעניין זה. לא דברנו על אחריותנו לפליטים, אלא אמרנו: ארצות-ערב יצאו למלחמה ואנחנו הצהרנו על נכונותנו לתת יד לפתרון בעיית-הפליטים. אונר"א מספקת מזון וקיימת על בעיית-הפליטים. אבל אינני חושב שאנחנו צריכים להסתלק - לא מאחריותנו, אחריות לא נקבל - מנכונותנו לעשות לפתרון בעיות-הפליטים.

שר הבטחון מ. דיין:

השאלה היא: האם אנחנו צריכים לעשות את זאת

עכשיו?

שר התחבורה מ. כרמל:

אני חושב שזה יכול להועיל לנו במצב זה, שאנחנו עומדים פנים-אל-פנים בפני המאבק, ואיננו מסתלקים מן הבעייה הזאת, אלא עושים נסיון לפתור את בעיית-הפליטים. אם אני אומר בשלב זה, אין זאת אומרת מיד מחר, זה יכול להיות גם כעבור חצי-שנה. אבל צריך לבדוק תכניות ולהכין אותן. מה שצריך לעשות, כרוך בהרבה כסף. אני חושב שזה שווה כסף למדינת-ישראל: (א) הגירה של פליטים; (ב) יישוב של פליטים בסיני. נעשה זאת כל זמן שאנחנו מחזיקים בסיני, וייתכן שנחזיק בה עוד הרבה זמן. חשוב לעשות זאת, אפילו אם זה יהיה חלק מהפליטים. אני רואה בזה ערך, וראוי לעשות זאת ואני חושב שאפשר להשיג זאת על-ידי השקעות כספיות גדולות, ואולי ניעזר בזה על-ידי גורמים בינלאומיים וגם על-ידי העם היהודי.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

האינך חושב שזה נוגד את פירוז סיני? אתה יוצר

שם יישוב ערבי.

שר התחבורה מ. כרמל:

פירוז זה לגבי נשק ולגבי עמדות, אבל לא לגבי

אזרחים.

לדעתי, אם המיסמך הזה, גם עם התיקונים לאחר

עריכה, יובא לידיעת האמריקאים, זה יביא רק נזק, ונזק גדול. מחר זה יהיה ידוע

לכל, זה יידפס בעתונים, זה רק יזמין עלינו לחצים. יאמרו: מה שאנחנו מוכנים

לוותר פה, זה כבר ישנו ביד, מה שאנחנו צריכים לקבל, - זה אינו קיים.

בעניין זה אני מקבל ביסודה את דעתו של

שר-הבטחון. מה שאנחנו צריכים לומר הוא זה: אנחנו מוכנים לשבת לשולחן עם הערבים

כדי לדון בהסדר-קבע של שלום ובטחון.

השר י. ספיר:

איזה ערבים?

שר התחבורה מ. כרמל:

המדינות שכנינו. אנחנו מוכנים לשבת אתם ולדון

על הסדר של שלום, יושם על השולחן כל אשר יושם, ואיננו צריכים לומר באיזה תנאים

נוותר על עניין זה או אחר.

השר מ. בגין:

ואם יגידו: הסכם-שלום במקום הסכם-שביתת-הנשק,

על יסוד גבולות שביתת-הנשק?

שר התחבורה מ. כרמל:

נשב ליד השולחן ונדבר.

שר האוצר פ. ספיר:

שמעתי מפי חברים, גם מפי שר-הבטחון וגם מפי השר כרמל, שאסור לנו להגיד מה אנחנו רוצים. אם אין אנחנו בטוחים בזאת שאנחנו צודקים, מה יהיה לכשנגיד זאת מאוחר יותר? אם זה טוב, מדוע לא להגיד זאת? הלא בינתיים אין לנו עניין עם הערבים. אולי יהיה לנו עניין עם הערבים. בינתיים אנחנו צריכים ללכת לידידים. אתה בא לאדם, שאתה לפחות צריך להגיד לו שהוא ידיד. הוא ישאל: מה אתה רוצה? מה אתה אומר? נניח שאני ערבי ואני רוצה לשבת אתכם, אני רוצה לדעת ממך: מה אתה אומר? האם אתה חושב שמה שכתוב פה הוא רע? - אמר שר-הבטחון שמה שלא כותבים כלפי פנים, ודאי לא צריך להגיד כלפי חוץ, ולא צריך להגיד כלפי חוץ מה שלא יגידו כלפי פנים. בכל-זאת, המצב היום שונה משהיה לפני שבועיים. אם הייתי בוועדה ואמרתי שם כמה דברים, שלא ראיתי אותם מנוסחים פה, נדמה לי שדבר אחד מעורפל פה, ובעיקר עליו אני רוצה לעמוד.

פה מדובר על הבטחת מקורות-המים שלנו, כפי שהוסכם עליהם. אין אנחנו מבקשים מקורות-מים שלא הוסכם עליהם עם אריק ג'ונסטון. ביחס לחופש-השיט הובטח לנו, ועל זה החליט האו"ם ב-1956. הזאת האיומים כלפי

בירת-המדינה והיישובים בגבול, את זאת אומרים אפילו הסכמי-שביתת-הנשק. אנחנו אומרים "ירושלים שלמה" מפני שראינו מה שהירדנים עשו. זו היתה ההוכחה הטובה ביותר שצריכה להיות ירושלים שלמה. אשר לרצועת-עזה, הרי מצרים אף-פעם לא אמרה שהיא רוצה בה. אנחנו דורשים פירוז של שני שטחים המאיימים על קיומנו. פירוז, אין זאת אומרת שאנחנו תובעים לעצמנו את השטח הזה. זה נשאר בגבולותיהם. אבל אנחנו רוצים בטחון. זה הפעם השנייה שבאו להשמיד אותנו, מהרמה-הסורית מאיימים על יישובינו זה תשע-עשרה שנה. הסרת החרם הכלכלי, שעליה מדברים בפרלמנטים בעולם, בקונגרסים ובוועדות בינלאומיות.

אני רוצה להגיד מה אני רואה בבעייה מרכזית, ומכאן אין אני מסכים עם חלק האנשים ביחס לגדה-המערבית. אמרתי משהו בוועדה ואין זה משנה אם מישהו אמר זאת לפני או אחרי, אין לאיש פטנט על-כך.

אנחנו בישראל היום 2 מיליון ו-300 אלף יהודים. כולנו מאמינים שיכולים לבוא לארץ הרבה יהודים. אם רוסיה לא תוציא את היהודים מארצה, אינני רואה את המיליון שיבואו ואינני רואה אפילו 100 אלף שיבואו. אמש, בין ישיבה לישיבה, בא אלינו הרב הראשי לבריטניה, יעקובוביץ'. ודאי יש לו הכוונות הטובות ביותר, והוא אמר: אתם רוצים עלייה, דברו על מגוייסים לשלושה חודשים או לתשעה חודשים. אם יהיו תיירים רבים והשקעות בישראל, זהו פוטנציאל לעלייה. אני מסכים שמגוייסים הם פוטנציאל לעלייה. הם עמדו במבחן כפי שאיש לא האמין בכך. בשדה-התעופה ביוון התחלתי לשמוע את רוטשילד ודאגתי להכניס לאווירון עוד שלושה-ארבעה בחורים מאמריקה. שאלתי אותם: לאן אתם נוסעים? ענו: לתל-קציר. זה מצא חן בעיני. ודאי אני מחשיב שלושה-ארבעה בחורים כאלה, ואני מחשיב כל יהודי. אבל מכאן עד לבואם של מאות אלפים, ולא רק של מיליונים, עדיין המרחק גדול.

אני רוצה לגשת לחשבון הפרוזאי. אני רוצה לומר באוזני ידידי שלא זילזלתי אף-פעם ברצונם העז בדברים על שלמות משני עברי הירדן. אבל אני רוצה לספר לכם שבשנת 1956 הייתי בין אלה שאמרו שצריך לברוח משם בגלל הפליטים. הפעם אני מדבר שצריך להישאר בעזה ולחפש פתרון לבעיית הפליטים. יש 60 אלף ערבים בירושלים שאנחנו רוצים בה, יש מי שמגיע ל-120 אלף. לא הייתי עדיין בשום מקום מהמקומות האלה. אתם הלכתם להתפלל ולבכות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לשמוח.

שר האוצר פ. ספיר:

יש דמעות-שמחה.

יש שם 800 אלף ערבים. זוהי בעייה. אני רואה סיכון רב להישאר עם 400 אלף של עזה, שהם יחד עם הערבים שישנם 30% של האוכלוסייה. אני מוכן להוריד מזה מספר דרוזים, שגם-כן לא ידוע מה יהיה אתם. 70% מהיישוב של המדינה - חסר להם עוד הרבה למיזוג-גלויות, כך אומרים, החל מהחינוך.

אני חושב כי מבחינה פוליטית יש להציע פתרון קונסטרוקטיבי לפתרון בעיית-הפליטים. כולם מדברים עכשיו על-כך. ב- 07:00 בבוקר בא אלי בחור שהיה פעם בחיל-הספר והוא רוצה לראות אותי באופן דחוף. הוא רוצה להגיש לי תכניות לפתרון בעיית-הפליטים. יש שעת-רצון עכשיו להציג את פתרון בעיית-הפליטים, גם אם זה יעלה הרבה. זו תהיה התחלת הפאציפיקציה. כל זמן שיהיה חומר הנפץ הזה על הגבול, זה יהיה הדבר המסוכן ביותר. יש לקחת בחשבון את הריבוי הטבעי שלהם. ואם יהיו 800 אלף ערבים כאן, והם יתרבו כפי שגדלה האוכלוסייה גם

במשך חמש-עשרה השנה האחרונות, וזה היה מיעוט שהכפיל את מספרו - אם זה מאה וכמה אלף שהכפילו את מספרם, אין בזה סכנה, אבל אם 800 אלף יכפילו את מספרם תוך מספר שנים, זה יהיה הדינמיט הגרוע ביותר, הפדאיונים החיים בתוך הארץ. כוחו של המיעוט גדל במידה שהוא גדל במספר.

עם כל הרצון לראות את הגדה-המערבית, בתוך מדינת-ישראל, הייתי אומר לעצמי, לידידי, ומה שחשוב יותר, לממשלת-ישראל: ניזוהר מאוד מזה. התפלאתי לשמוע בשם השר גבתי שיש לו פתרונות ליישוב פוליטי, לפחות לארבעים אלף משפחות, חלק בסיני וחלק בגדה-המערבית. רבותי, אין זה פשוט כל-כך. גם יש פליטים, ואם ליישב, צריך ליישב חלק מפליטי-עזה. לדעתי זוהי קצת אשלייה, אם כי אני מעריך מאוד את השר גבתי, את שיקוליו ואת ידיעתו החקלאית. שמעתי פה על-יד השולחן שנחפש בשבילם פתרונות בתעשייה. כעבור חודש-וחצי יחזרו אלינו כל חיילינו. אמרתי אתמול למישהו: חייל שנלחם ונאבק, נפצע וראה את המוות לפניו, בשבילו צריך לחפש עבודה. כאשר היה נצחון, טילגרפתי לראש-הממשלה ולשר-המסחר-והתעשייה: עכשיו דרושה תנופה וזינוק למקורות-פרנסה. עכשיו איננו דנים על בעיות אלו. ביקשתי מראש-הממשלה דיון על בעיות הכלכלה. עבודה, ייצור וייצוא הם מסכת אחת, אין אלה שלושה דברים נפרדים. כל זה קשור עם פרנסה. ואנחנו רוצים גם להביא עולים לארץ. העולים בוודאי לא יבואו כדי להיות פה מחוסרי-עבודה.

אני רואה אחרת את רצועת-עזה עם האוכלוסייה שלה ועם הבעיות הכלכליות, המדיניות והבטחוניות, ואני רואה אחרת את הגדה-המערבית. נניח שחוסיין לא היה מתערב, היה מצבנו מסובך בקשר לאוויריה. לאדם מן החוץ הזכירה הפגזת-ירושלים את שנת 1948. לפי הידיעות שהיו ולמה שהם התכוונו לעשות, מול הדם שנשפך, נוכל לעמוד על עניין ירושלים.

אשר לשטחים אחרים, לא יתנו לנו שלא לומר את דברנו. אם לא נגיד, יגידו שיש לנו הכוונות הזדוניות ביותר.

השר י. ספיר:

הכוונה שצריך להגיע להסדר עם חוסיין.

שר האוצר פ. ספיר:

באופן הגיוני היתה לבנון צריכה להיות הראשונה להסדר של שלום. אבל אני מבין שלבנון לא תעשה זאת הראשונה. אם אפשר על--ידי הלקח שלימדו את חוסיין להגיע לידי הסדר אתו, ויהיה הסדר בעניין הגדה - אינני אומר בדיוק איזה - יש לחתור לכך, כי אחרת הגדה תהיה לנו מלחמה מתמדת מבפנים.

אני מכיר את כולנו, לא רק את השר בנטוב או ברזילי. אין לי שום טענה לשר בנטוב, אבל הוא דואג לכך אם הערבי האחרון כבר קיבל שיכון וסודר בעבודה...

שר השיכון מ. בנטוב:

זה עוד רחוק מזה.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מכיר את כולנו. אם אנחנו מדברים על פתרון, לא יהיו כאן שני סוגי שכר. הערבי יגיע ברמת-השכר הקיימת לרמת-חיים גבוהה יותר משלנו ולחסכון גדול יותר משלנו.

סיפרתי קודם בחטיפה שקיבלנו מיסמך מבנקאי, המדבר על גיוס מיליארד דולר, גם כדי לחפש פתרונות לבעיית-הפליטים וגם כדי לחפש פתרונות לבעיית-ישראל.

אין לנו במה להתבייש בדברים שהם מבחינתנו בחינת "ייהרג ובל יעבור". אני יודע שלא דומה חופש-השיט במיצרי-טיראן לחופש-השיט בתעלת-סואץ, אבל צריך לעמוד על שני הדברים. קיומנו תלוי בכמה שטחים מפורזים. אלה הם דברים שצריך לעמוד עליהם. אשר לפליטים, חלק צריך ליישב ברצות-עזה, חלק אולי יהגרו, חלק יישבו פה וחלק שם. צריך לחפש פתרון. בשנת 1956 ביקרתי בעזה, ראיתי נחשים מתהלכים ברחוב ושופעים ארס. יש לנו מחוסרי-עבודה.

יש עתונים שמדברים כבר נגד שר-החוץ. והנה סיפרו לי יהודים בארצות הברית, שהופעתו של שר-החוץ במועצת-הבטחון הגביה עוד יותר והרימה את גאות היהודים. זה היה איזה מאורע שעבר על-פני כל ארצות-הברית. הייתי במקומות שונים, ולכולם ההרגשה שהוא דיבר בגאווה ובגאון.

לי נראים הדברים הכתובים במיסמך הזה. רק עניין הגדה-המערבית נשאר מעורפל. בעניין זה יש לי דעות ברורות משלי.

המשך הדיון נדחה לישיבה נוספת של הממשלה, שתקיים מחר בבוקר.

559. שאלות

שר האוצר פ. ספיר:

יש לי שאלה לראש-הממשלה. לא הייתי כאן באותו זמן. אני אומר מראש שאינני חושד חס-ושלום בדיין. קורא אני ב"ווישינגטון פוסט" מאמר שהשר אבן היה בישיבה של ה-3 ביוני נגד זה שתתחיל הפעולה. שאלו אותי

באסיפה אם הוא היה נגד, אמרתי שלא אוכל להגיד שום דבר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

שם היו כולם בעד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כבר קיבלת תשובה. ידעתי לפנות-ערב שתשאל שאלה, ביקשתי את הפרוטוקול. הסטינוגרמה איננה מפוענחת עדיין, ואני קורא ממה שרשמה המזכירה. והנה נאמר שם: "השר כרמל אומר דין-וחשבון יריב - החמרה במצב, לפתוח מיד, אין עוד מה לחכות". אחרי-כן דיברו עוד יהודים. בדף הבא: "השר אבן: דעתו כדעת כרמל".

560. תנחומים לשר מ. בנטוב

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא ידעתי עד לפנות-ערב שקרה אסון למשפחתו של חברנו בנטוב, בקרב על המיתלה נפל חתנו. אנחנו מביעים לו תנחומים. אנחנו רואים עכשיו הרבה מודעות-אבל, אבל בכל-זאת, כשקורה בתוך המשפחה, בתוך קבוצת החברים שמכירים אחד את השני, זה קשה יותר. חזק והתחזק. תנחומים לך ולכל המשפחה.

הישיבה נבעלה בשעה 20:45